

De sancta trinitate

Διάλεκτος ὀρθοδόξου καὶ ἀνομοίου

Ἄνόμοιος Ἐπειδὴ ἐν καιρῷ τοῦ ἐπενεχθέντος ἡμῖν διωγμοῦ ὑπὸ τῶν χρονιτῶν τινὲς τῶν προειρημένων σφετερισάμενοι μετὰ καὶ ἄλλων πολλῶν θεωρημάτων πονημάτιον σπουδασθὲν ἡμῖν ἰδιαζόντως περὶ ἀγεννήτου θεοῦ καὶ γεννητοῦ παρενθήκαις τε καὶ ἀφαιρέσεσι διαφθείραντες ἐξέδωκαν, τὴν ἀκόλουθον ἀμείψαντες ἀγωγὴν, ἦλθε δὲ μετὰ ταῦτα τοῦτ' εἰς ἡμᾶς τινὸς τῶν σπουδαίων ἡμῖν αὐτὸ προσκεκομικότος· ἠναγκάσθη αὐτὸ οἷα πατὴρ αὐθις διακαθάρας ἐκπέμψαι ὑμῖν τὸ σύγγραμμα, ᾧ πάντες εὐσεβεῖς ἀθληταὶ τε καὶ ἀθλήτριαι, ὅπως ἂν εἰδέναι ἔχοιτε κατ' ἔννοιαν τῶν γραφῶν εἰρησθαι ἡμῖν τὸ λογίδιον, δι' οὗ πάντα ἄνθρωπον ἀντιλέγειν ὑμῖν ἐπιχειροῦντα περὶ γεννητοῦ θεοῦ καὶ ἀγεννήτου παύειν συντόμοις περὶ τροπαῖς δυνήσεσθε, πάντων δὲ μᾶλλον τοὺς προειρημένους χρονίτας, ἐν εἴδει τῶν στιχηρῶν ἐπαπόρησιν ἐπαπορήσεως διαστήσας καὶ λύσιν λύσεως διὰ τὸ εὐπερίδρακτον καὶ σαφὲς τῶν ἐπιχειρημάτων ποιησάμενος τὴν ἀρχὴν περὶ ἀγεννήτου θεοῦ καὶ γεννητοῦ. Ὁρθόδοξος. Μὴ καυχῶ διωχθεῖς, εἴ γε ἐδιώχθης. ἐδιώχθησαν γὰρ παρὰ τοῦ υἱοῦ καὶ οἱ ποιοῦντες τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ οἶκον ἐμπορίου· εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἄρα τὸ διώκεσθαι πάντως ἐπαινετόν. τίνας δὲ λέγεις χρονίτας; τοὺς ἀπὸ τῶν ἀγίων ἀποστόλων μέχρι καὶ σήμερον αἰνοῦντας πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα θεοῦ ἢ τοὺς ἀπὸ σοῦ χθὲς καὶ σήμερον φα νέντας τὴν αἴρεσιν ἔχοντας; μ28.1176 δῶμεν δὲ ὅτι παρενθήκαις καὶ ἀφαιρέσεις τινὲς ποτε τῇ παρὰ σοῦ γραφείῃ πονηρία πεποιήκασιν. νῦν τί λέγεις; ἢ τί πλεῖον ἐπιζητεῖς βλασφημίας ἀνόμοιον λέγων κατ' οὐσίαν τὸν υἱόν; ἔχεις τί πλεόν τούτου εἰπεῖν, οὗ καὶ Ἑλληνες καὶ Ἰουδαῖοι εἶναι λέγουσιν, οἱ μὴ πειθόμενοι εἶναι αὐτὸν θεόν; καὶ διὰ τοῦτο ταῦτα λέγοντες περὶ αὐτοῦ, ἃ σὺ λέγεις ἀγέννητον καὶ γεννητὸν προβαλλόμενος καὶ ἕσας πατέρα καὶ υἱόν, ὃ ἔστιν Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρία; καὶ πατέρα σεαυτὸν εἶναι θέλεις τῶν ἀθλούντων ὑπὲρ γεννητοῦ καὶ ἀγεννήτου θεοῦ, μ28.1173 ἕσάντων τὸ πατὴρ καὶ υἱὸν καὶ ἁγίου πνεύματος τίμιον καὶ ἅγιον ὄνομα καὶ ἐπαιρομένων κατ' αὐτοῦ τοῦ διδάξαντος βαπτίζειν εἰς τὸ ὄνομα πατὴρ καὶ υἱὸν καὶ ἁγίου πνεύματος καὶ νομιζόντων ἑαυτοὺς εἶναι σοφωτέρους τοῦ τὸν πατέρα πατέρα καὶ ἑαυτὸν υἱὸν διδάξαντος; ἔαν δὲ καὶ συγχωρηθῇ σοι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ ἀγεννήτου καὶ γεννητοῦ βαπτίσαι, τί ποιήσεις τὴν τοῦ πνεύματος ὀνομασίαν; ἄρα οὔτε γεννητὸν οὔτε ἀγέννητον ὀνομάσεις, ἢ καὶ αὐτογέννητον; καὶ πῶς ἔσται κατὰ σὲ ἕτεροοῦσιον τὸ γεννητὸν τῷ γεννητῷ, εἴπερ οὐσία τὸ γεννητόν; Ἄνομ. Εἰ ἀδύνατόν ἐστι τῷ ἀγεννητῷ θεῷ τὸ γεννητὸν ἀγέννητον ποιῆσαι, ἀδύνατον ἂν εἴη καὶ τὸ ἀγέννητον γεννητὸν ποιῆσαι. Ὁρθ. Κἂν ἢ αὐτῷ ἀδύνατον τὸ γεννητὸν ἀγέννητον ποιῆσαι ὡς καὶ τὸ ψεύδεσθαι, ἀλλ' οὐκ ἀδύνατον αὐτῷ τὸ γεννηθῆναι, οὐδὲ γὰρ τὸ ἀληθεῦσαι ἀδύνατον· γεννῶν δὲ οὐκ ἀγέννητον γεννᾷ, ἀλλὰ θεόν. θεὸν ἄρα θεὸς γεννήσας οὔτε τὸ γεννητὸν ἀγέννητον ἐποίησεν οὔτε τὸ ἀγέννητον γεννητόν. Ἄνομ. Εἰ πάσης αἰτίας κρείττων ὑπάρχει ὁ ἀγέννητος θεός, διὰ τοῦτο καὶ γενέσεως κρείττων ἂν εἴη. Εἰ δὲ κρείττων ἐστὶ πάσης αἰτίας, δηλονότι καὶ γενέσεως. οὔτε γὰρ παρ' ἑτέρας φύσεως εἴληφε τὸ εἶναι, οὔτε αὐτὸς ἑαυτῷ τὸ εἶναι παρέσχεν, οὐ διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως, ἀλλὰ διὰ τὸ ὑπερβεβηκέναι πᾶσαν αἰτίαν. Ὁρθ. Ἀληθῶς "φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν" περὶ ὑμῶν εἴρηται τῶν κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ στρατευομένων. εἰ γὰρ ἐπειδὴ πάσης αἰτίας κρείττων ὑπάρχει ὁ ἀγέννητος θεός, διὰ τοῦτο καὶ γενέσεως, ἢ γένεσις αἰτία καὶ οὐκ ἔστιν οὐσία. εἰ δὲ ἡ γένεσις οὐκ

ουσία, ἀλλ' αἰτία, εἰπέ τὴν οὐσίαν. τίνα δὲ καὶ αἰτίαν εἶναι θέλεις τοῦ υἱοῦ; τὴν γένεσιν ἢ αὐτὸν τὸν πατέρα; εἰ μὲν οὖν τὸν πατέρα, ἔστι δὲ ὁ πατήρ, ὡς νομίζεις, ἢ ἀγεννησία, αὕτη ἔσται τοῦ υἱοῦ ἢ αἰτία. εἰ δὲ οὐκ αὐτὸς ὁ πατήρ αἰτία μ28.1177 τοῦ υἱοῦ, ἀλλ' ἢ γένεσις, ταύτης ἔσται ὁ υἱὸς, καὶ αὕτη αὐτοῦ πατήρ. βαπτισθεὶς ἄρα εἰς πατέρα εἰς γένεσιν ἐβαπτίσθη καὶ εἰς τὸν ταύτης υἱόν, τάχα γὰρ οὐδέ, εἰ ἔστι πνεῦμα ἅγιον, ἀκήκοας. Ἀνόμ. Πόθεν ἂν τις τὴν ὑποστάσαν πρὸς τὴν ὑποστήσαν φύσιν τὸ ἀπαράλλακτον εἰς οὐσίαν ἔχειν συγχωρήσειεν οὐ προσιεμένης τῆς τοιαύτης ὑποστάσεως γένεσιν; Ὅρθ. Εἰ μὲν ἢ ὑποστάσα φύσις ἔξωθεν προσεγένετο, ἀπαράλλακτος εἶναι οὐ δύναται· εἰ δὲ ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται ὡς ἀπαύγασμα δόξης καὶ χαρακτῆς ὑποστάσεως, τὸ ἀπαράλλακτον ἔχει. "ὁ γὰρ ἑωρακῶς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα" οὐχ ἑαυτὸν φήσας εἶναι πατέρα, ἀλλὰ τοιοῦτον οἶον τὸν πατέρα. Ἀνόμ. Εἰ ἀτελευτήτως διαμένει ὁ θεὸς ἐν ἀγεννήτῳ φύσει καὶ ἀτελευτήτως τὸ γέννημα γέννημά ἐστιν, ἢ τοῦ ὁμοουσίου καὶ ὁμοιοουσίου κακοδοξία παραφανισθήσεται· εἰσάγεται δὲ τὸ ἐν οὐσίᾳ ἀσύγκριτον ἑκατέρας φύσεως ἀπαύστως διαμενοῦ σης ἐν τῷ οἰκείῳ τῆς φύσεως ἀξιώματι. Ὅρθ. Εἰ ὁμολογεῖς τὸ γέννημα ἀληθῶς γέννημα, ὁμοούσιον μὲν ἔσται, οὐκ ἀγέννητον δέ· ὅτι γὰρ τὸ ἀγέννητον φύσις οὐκ ἔστι δέδεικται. εἰ γὰρ τὸ ἀγέννητον φύσις, καὶ τὸ γεννητὸν φύσις. εἰ δὲ τὸ γεννητὸν φύσις, πάντα τὰ γεννητὰ τῆς αὐτῆς εἰσι φύσεως. Εἰ δὲ οὐ πάντα τὰ γεννητὰ τῆς αὐτῆς εἰσι φύσεως, τὸ γεννητὸν οὐκ ἔστι φύσις. εἰ δὲ τὸ γεννητὸν οὐκ ἔστι φύσις, οὐδὲ τὸ ἀγέννητὸν ἔστι φύσις. ὅτι δὲ ὁμοούσιός ἐστι τῷ ἑαυτοῦ πατρὶ ὁ μονογενῆς, ἀκούομεν αὐτοῦ λέγοντος· "πάντα ὅσα ἂν ποιῇ ὁ πατήρ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ", ὧν δὲ ἡ αὐτὴ ἐνέργεια ἢ αὐτὴ οὐσία. Ἀνόμ. Εἰ ἀγέννητός ἐστι τὴν οὐσίαν, οὐκ οὐσίας διαστάσει τὸ γεννητὸν ἐγεννήθη, ἀλλ' ἐξουσίας ὑποστησάσης αὐτόν. τὴν γὰρ αὐτὴν οὐσίαν καὶ γεννητὴν εἶναι καὶ ἀγέννητον οὐδεὶς λόγος εὐσεβῆς ἐπιτρέπει. Ὅρθ. Οὐκ οὐσίας διαστάσει τὸ γεννητὸν ἐγεννήθη, τοῦτο γὰρ ἂν ἦν σῶμα εἰπεῖν τὴν οὐσίαν· ἀλλ' ἐκ τῆς ἀσωμάτου οὐσίας θεοπρεπῶς ἐγεννήθη ὡς ἀπαύγασμα δόξης. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς κατ' ἐξουσίαν καθάπερ οἱ δεξάμενοι αὐτόν, γέγραπται γὰρ ὅτι "ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι", πῶς αὐτόν μονογενῆ καὶ φύσει θεὸν λέγεις πολλῶν ὄντων τῶν κατ' ἐξουσίαν υἱῶν καὶ θεῶν; τὴν δὲ αὐτὴν οὐσίαν γεννητὴν καὶ ἀγέννητον οὐδεὶς λέγει, δέδεικται γὰρ ὅτι οὔτε τὸ γεννητὸν οὐσία οὔτε τὸ ἀγέννητον. Ἀνόμ. Εἰ τὸ ἀγέννητον ἐγεννήθη, τί κωλύει καὶ τὸ γεννητὸν ἀγέννητον γεγονέναι; μᾶλλον γὰρ τοῦ ἀνοικείου ἐπὶ μ28.1180 τὸ ἑαυτῆς οἰκείου ἐπιέγεται πᾶσα φύσις. Ὅρθ. Τὸ ἀγέννητον οὔτε ἐγέννησεν οὔτε ἐγεννήθη, οὐσία γὰρ οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ θεὸς ἐγέννησεν, κἂν μὴ θέλωσι μετὰ σοῦ Ἰουδαῖοι. εἰ δὲ οὐκ ἐγέννησεν, περιττὴ καὶ ἢ τοῦ πατρὸς προσηγορία. τὸ δὲ μᾶλλον γὰρ ἐπὶ τὸ ἑαυτῆς οἰκείου ἐπιέγεται πᾶσα φύσις εἰρηκῶς ἔδειξας ὅτι οὐ τὸ ἀγέννητον φύσις· τὸ γὰρ ἐπειγόμενον ἄλλο πρὸς ἄλλο ἐπιέγεται. εἰ δὲ οὔτε τοῦ οἰκείου ἔστιν υἱὸς οὔτε τῆς φύσεως, εἰπέ τοῖς Ἰουδαίοις, δώσεις γὰρ αὐτοῖς εὐαγγέλια, ὅτι τὸν μήτε τοῦ οἰκείου ὄντα υἱὸν μήτε τῆς φύσεως ἑσταύρωσαν, λέγοντα ἑαυτοῦ ἴδιον πατέρα τὸν θεόν. Ἀνόμ. Εἰ μὲν ὅλος ὁ θεὸς γεννητός ἐστιν, οὐ δὲν κωλύει τὸ γεγεννηκέναι οὐσιωδῶς. εἰ δὲ ὅλος ἐστὶν ἀγέννητος, οὐκ οὐσιωδῶς εἰς γένεσιν διέστη, ἐξουσία δὲ ὑπέστησε τὸ γέννημα. Ὅρθ. Ἐὰν ὅλος ὁ θεὸς γεννητός ἦ, οὐδὲν κωλύει γεγεννηκέναι αὐτόν οὐσιωδῶς, ὅλος δὲ ὁ υἱὸς κατὰ σὲ γεννητός ἐστιν. εἰπέ, τίνα ἐγέννησεν οὐσιωδῶς; εἰ δὲ οὐδένα ἐγέννησεν ὁ υἱὸς οὐσιωδῶς γεννητός ὢν, οὐκ ἄρα ἢ γεννητός ἐστι γεννᾶ οὐσιωδῶς. εἰ δὲ οὐχ ἢ γεννητός ἐστιν ὁ υἱὸς γεννᾶ οὐδὲ ὁ πατήρ ἢ ἀγέννητός ἐστι γεννᾶ, ἀλλὰ θεὸς ὢν καὶ αὐτοδόξα ἀπαύγασμα ἔχει γέννημα θεὸν ἐνυπόστατον. εἰ γὰρ μὴ ἐκ τῆς οὐσίας ἐγέννησεν, οὐδὲ πατήρ ἐστι κατ' οὐσίαν. καὶ ἵνα τί βαπτίζεις εἰς ὄνομα τοῦ πατρὸς τοῦ μὴ κατ' οὐσίαν πατρὸς; γεννήσας δὲ ἐκ τῆς οὐσίας οὐ διέστη ὡς ἐνόμισας,

οὐ γὰρ σῶμά ἐστιν ἡ οὐσία. Ἄνομ. Εἰ ὅλος ἐστὶ γεννητικὸς ὁ ἀγέννητος θεὸς, οὐκ οὐσιωδῶς τὸ γεννηθὲν ἐγεννήθη, ὅλης ἐχούσης τῆς οὐσίας αὐτοῦ τὸ γεννᾶν, ἀλλ' οὐ τὸ γεν νᾶσθαι. Ὁρθ. Κατὰ τὴν σὴν σοφίαν εἰ ὅλον ἐστὶ γεννητικὸν τὸ φῶς, οὐκ οὐσιωδῶς τὸ ἀπαύγασμα γεννᾶ, ἀλλ' ἔξωθεν αὐτὸ προσλαμβάνει, ὅλης ἐχούσης τῆς οὐσίας αὐτοῦ τὸ γεννᾶν, ἀλλ' οὐ τὸ γεννᾶσθαι. εἰ δὲ οὐ προσλαμβάνει τὸ φῶς ἔξωθεν τὸ ἀπαύγασμα, ἀλλ' ἐκ τῆς οὐσίας αὐτὸ γεννᾶ, οὐδὲ ὁ θεὸς ἐπεκτήσατο ἔξωθεν υἱὸν, ἀλλ' ἐκ τῆς οὐσίας γεννήσας ἀμέριστος μένει, ἀσώματος γάρ. Ἄνομ. Εἰ δὲ μετασχηματισθεῖσα ἡ οὐσία τοῦ θεοῦ γέννημα λέγεται, οὐκ ἀμετάβλητος ἡ οὐσία αὐτοῦ τῆς μεταβολῆς ἐργασαμένης τὴν τοῦ υἱοῦ εἰδοποίησιν. Ὁρθ. Εἰ μετασχηματισάμενον τὸ φῶς μ28.1181 ἀπαύγασμα γίνεται, οὐκ ἀμετάβλητον τὸ φῶς τῆς μεταβολῆς ἐργασαμένης τὴν τοῦ ἀπαυγάσματος εἰδοποίησιν. εἰ δὲ οὐ μεταβληθὲν τὸ φῶς ἀπαύγασμα γέγονεν, ἀλλὰ καὶ τὸ φῶς μένει φῶς καὶ ἀπαυγάσμα τὸς ἐστὶν αἴτιον, καὶ ὁ θεὸς μένει θεὸς καὶ ἀπαυγάσματος ἰδίου ἐστὶ πατὴρ οὐκ ἔξωθεν αὐτὸ προσλαβὼν, ἀλλ' ἐκ τῆς οὐσίας γεννήσας. διὸ καὶ ἀληθῶς ἐστὶ πατὴρ. Ἄνομ. Εἰ δὲ εἴη καὶ γενέσεως κρείττων ἡ οὐσία τοῦ θεοῦ, τὰ κατὰ τὸν υἱὸν ἕως ψιλῆς προσηγορίας ὁμολογηθήσεται. Ὁρθ. Εἰ ἦδεις ὅτι ἡ γένεσις οὐκ ἔστιν οὐσία, ἐγὶ νωσκες ἂν, ὅτι καὶ ὁ υἱὸς καὶ πᾶσα ἄλλη οὐσία γενέσεως ἐστὶ κρείττων. εἰ γὰρ ἡ γένεσις οὐσία, πάντα τὰ γεννητὰ ὁμοούσια. εἰ δὲ οὐ πάντα τὰ γεννητὰ ὁμοούσια, οὐκ ἄρα ἡ γένεσις οὐσία. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἡ γένεσις οὐσία, οὐδὲ κρείττων ἐστὶν οὐσίας. εἰ γὰρ κρείττων ἐστὶν οὐσίας ἡ γένεσις, ἔσται κατὰ τὴν σὴν σοφίαν καὶ τοῦ υἱοῦ κρείττων. εἰ δὲ τοῦτο ἄτοπον, δηλονότι ἡ οὐσία κρείττων ἐστὶ γενέσεως· οὐδὲν ἄρα μέγα ἐπὶ τοῦ πατρὸς ἐνόμισας, εἰ κρείττων ἐστὶ γενέσεως. πῶς δὲ καὶ εἰς ψιλὴν προσηγορίαν βαπτισθεὶς νομίζεις ἔχειν ἀσφαλὲς τὸ βάπτισμα; οὐχὶ δὲ καὶ αὐτὸ ἐν ψιλῇ προσηγορίᾳ κέκτησαι; εἰ γὰρ τὸ υἱὸς ψιλῆ προσηγορία καὶ τὸ πατὴρ, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ βαπτισθεὶς εἰς ψιλὴν προσηγορίαν ἐβαπτίσθης. Ἄνομ. Εἰ σπερματικῶς ἐν τῷ ἀγεννήτῳ τὸ γέννημα, μετὰ τὴν γένεσιν ἔξωθεν προσλαβὼν ὡς ἂν εἴποι τις ἠνδρώθη. τέλειός ἐστιν ὁ υἱὸς οὐκ ἐξ ὧν ἐγεννήθη, ἀλλ' ἐξ ὧν προσέλαβε τὰ γὰρ συγγενικῶς προσλαμβάνοντα ὡς ἐξ ἐκείνων ἐστῶτα τὸ τοῦ τελείου ὄνομα διαφόρως προσίεσθαι πέφυκεν. Ὁρθ. Εἰ σπερματικῶς ἐν τῷ φωτὶ τὸ ἀπαύγασμα, εἰπέ καὶ σπερματικῶς τὸν υἱὸν ἐν τῷ πατρὶ. εἰ δὲ μωρὸν τὸ λέγειν σπερματικῶς ἐν τῷ φωτὶ τὸ ἀπαύγασμα, καὶ ἀσεβὲς τὸ λέγειν σπερματικῶς ἐν τῷ πατρὶ τὸν υἱόν. τέλειος δὲ ἐστὶν ὁ υἱὸς οὐ προκοπῇ τελειούμενος, ἀλλ' ἐκ τελείου τέλειος γεγεννημένος. διὰ γὰρ τοῦτο οὐ μόνον εἴρηται ἀπαύγασμα, ἀλλὰ καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως, οὐχὶ δὲ τῆς ἐνεργείας. ὁ δὲ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως οὐκ ἐκ προκοπῆς τελειοῦται, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ εἶναι ἔχει τὸ τέλειον, ὡς ἄνθρωπος ἀνθρώπου χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως οὐκ ἐκ προκοπῆς, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τῆς ταυτότητος. Ἄνομ. Εἰ τέλειον ἦν γέννημα ἐν ἀγεννήτῳ, ἐξ ὧν ἦν ἐν ἀγεννήτῳ γέννημά ἐστὶ καὶ οὐκ ἐξ ὧν ὁ ἀγέννητος αὐτὸς ἐγέννεσε γεννητὴν γὰρ φύσιν ἐν ἀγεννήτῳ οὕσαν εἶναι οὐκ ἐνδέχεται, τὸ γὰρ αὐτὸ εἶναί τε ἔστι καὶ μὴ εἶναι. γέννημα γὰρ ἀγέννητον οὐκ ἔστι, καὶ ἀγέννητον ὃν γέννημα οὐκ ἦν τοῦ ἀνομοιομεροῦς ἐπὶ θεοῦ βλασ μ28.1184 φημίας ὕβριν ἐπέχοντος. Ὁρθ. Εἰ ἦδεις τὴν δωρεὰν τοῦ θεοῦ καὶ τίς ἐστὶν ὁ ἐντειλάμενος βαπτίζεσθαι πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, οὐκ ἂν ἐπεχείρεις παρακροῦ εἶναι τὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ ὄνομα ἐν ἔθελω θρησκείᾳ εἰκῇ, φυσιοῦμενος κατὰ τοῦ διδάξαντος τὴν καλὴν ὁμολογίαν. ἐπειδὴ δὲ οἰόμενος εἶναι σοφὸς τὸν πατέρα οὐ θέλεις εἶναι πατέρα, ἵνα μὴ δόξης παρὰ σεαυτῷ εἶναι φρόνιμος, παρ' ἡμῶν ἄκουε ὅτι τέλειος ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται ὁ υἱὸς ἐν τῷ πατρὶ. "ἐν ἀρχῇ γὰρ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν", κἂν μὴ θέλης,

Ἄετιε. καὶ οὐ πρότερον ἦν καὶ τότε ἐγεννήθη οὐδὲ μὴ ὦν γεγέννηται, ἀλλὰ συναϊδίον ἐστὶ γέννημα ὡς ἀπαύγασμα φωτὸς αἰδίου. γεννητὴ δὲ φύσις καὶ ἀγέννητος φύσις οὐκ ἐν τῇ φύσει ἔχει τὸ διάφορον, ἀλλ' ἐν τῷ γεγεννησθαι καὶ μὴ γεγεννησθαι. ἰδοὺ γὰρ καὶ ὁ Ἀδὰμ οὐ γε γέννηται διὰ γυναικός, ἡμεῖς δὲ γεγεννήμεθα καὶ οὐκ ἐν τῇ φύσει ἔχομεν τὸ διάφορον, ἀλλ' ἐν τῷ γεγεννησθαι καὶ μὴ γεγεννησθαι διὰ γυναικός. Ἄνομ. Εἰ ἀγεννήτου φύσεως ὑπάρχων ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ γεννητῆς φύσεως οὐκ οἶδεν ἑαυτόν, ὁ δὲ υἱὸς γεννητῆς φύσεως ὑπάρχων τοῦτο γινώσκει ἑαυτόν, ὅπερ ἐστὶ, πῶς οὐκ ἂν εἴη τὸ ὁμοούσιον ψεῦδος τοῦ μὲν γινώσκοντος ἑαυτόν ἀγέννητον, τοῦ δὲ γεννητόν; Ὅρθ. Εἰ τὸ ἀγέννητον καὶ τὸ γεννητόν νομίζεις εἶναι τὰς φύσεις, οἶδε δὲ ἑαυτόν καὶ Γαβριὴλ γεννητῆς φύσεως, πῶς οὐκ ἂν εἴη καὶ Γαβριὴλ ὁμοούσιος τῷ υἱῷ; εἰ δὲ γεννητῆς φύσεως ὦν ὁ Γαβριὴλ οὐκ οἶδεν ἑαυτόν ὁμοούσιον τῷ υἱῷ, οὐκ ἔστι τὸ γεννητόν φύσις. εἰ δὲ οὐκ ἔστι τὸ γεννητόν φύσις, οὐδὲ τὸ ἀγέννητόν ἐστὶ φύσις. [γεννητόν δὲ μὴ λέγε τὸν υἱόν, τὸν γενεσιουργὸν τῶν ἀπάντων, ἀλλὰ γεννητόν εἰπέ ὡς γέ γραπται. γεννητόν γάρ ἐστι τὸ πατέρα ἔχον, γεννητόν δὲ τὸ γενεσιουργὸν ἔχον.] ἡμῶν οὖν γενεσιουργὸς ὁ θεὸς διὰ τοῦ υἱοῦ, τοῦ δὲ υἱοῦ πατὴρ οὐκέτι δὲ γενεσιουργός, οὐδεὶς γὰρ τοῦ ἑαυτοῦ υἱοῦ γενεσιουργός ἐστίν, ἐπεὶ οὐκέτι πατήρ, ἀλλὰ γενεσιουργός. γενεσιουργός δὲ ἐστίν ὁ ἔξωθεν τι εἰς γένεσιν ἄγων, πατήρ δὲ ὁ ἐξ ἑαυτοῦ γεννῶν. γενεσιουργὸν δὲ ἀκούων τὸν θεὸν μὴ ὑπονόει κόπον καὶ μόχθον, καὶ πατέρα ἀκούων μὴ ζήτηί ρεῦσιν, ἀλλὰ θεοπρεπῶς νόει, ἵνα θεὸς γένη καὶ μὴ ὡς ἄνθρωπος ἀποθάνης. Ἄνομ. Εἰ μὴ τὸ ἀγέννητον τὴν ὑπόστασιν τοῦ θεοῦ παρίστησιν, ἀλλ' ἐπίνοιά ἐστίν ἀνθρωπίνη τὸ ἀσύγκριτον ὄνομα, χάριν τοῖς ἐπινοήσασιν γινώσκει ὁ θεὸς διὰ τὸ ἀγέννητον τὴν ὑπεροχὴν τοῦ ὀνόματος οὐ φέρων ἐν οὐσίᾳ. Ὅρθ. Εἰ τὸ ἀγέννητον τὴν ὑπόστασιν τοῦ θεοῦ παρίστησιν καὶ τοῦτό ἐστὶ τὸ ἀσύγκριτον τοῦ θεοῦ ὄνομα, πῶς οὐκ ἐδίδαξαν ἡμᾶς τοῦτο αἱ θεῖαι γραφαί; ἀλλ' ἐσφάλη Παῦλος, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸ ἄφθαρτον καὶ ἀόρατον αὐτῷ μόνῳ προσ εἶναι διδάξας καὶ μὴ τὸ ἀγέννητον. ἐπειδὴ δὲ σὺ μ28.1185 σοφώτερος θέλεις εἶναι τῶν θείων γραφῶν, εἰπέ εἰ μὴ τὸ ἄφθαρτον καὶ τὸ ἀόρατον καὶ τὸ ἀψευδὲς τὴν ὑπόστασιν τοῦ θεοῦ παρίστησιν. εἰ γὰρ οὐ παρίστησιν, ἐσφάλη εἰρηκῶς "ἀφθάρτῳ ἀοράτῳ μόνῳ σοφῷ θεῷ". εἰ γὰρ οὐκ ἔχει ἐν αὐτοῖς τὸ ἀσύγκριτον, οὐκ ἔστι μόνος ἄφθαρτος καὶ ἀόρατος· εἰ δὲ μόνος ἔχει τὸ ἄφθαρτον καὶ τὸ ἀόρατον, ἐν τούτοις τὸ ἀσύγκριτον καὶ οὐκ ἐν τῇ σῆ ἐπίνοιά. Ἄνομ. Εἰ ἔξωθεν ἐπιθεωρεῖται τῷ θεῷ τὸ ἀγέννητον, οἱ ἐπιθεωρήσαντες τοῦ ἐπιθεωρηθέντος εἰσὶν ἀμείνους κρεῖττον ὄνομα τῆς φύσεως αὐτῷ πορισάμενοι. Ὅρθ. Μὴ ὑψοῦ ὡς εὐρηκῶς τὸ τοῦ θεοῦ ὄνομα, μήποτε ἀκούσης· "καὶ σὺ Καπερναοῦμ, ἐὰν ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθῆς, ἀλλ' ἕως ἄδου κατα βιβασθήσῃ". ὅτι δὲ ὑπὲρ ταύτην ὑψηλοφρονεῖς, ἐντεῦθεν δῆλον ἐκ τοῦ τὴν μὲν θεόπνευστον γραφὴν λέγειν εἰρηκῆναι τὸν θεόν· "ὥφθην φησὶ πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ θεὸς ὦν αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομά μου οὐκ ἐδήλωσα αὐτοῖς", σὲ δὲ λέγειν εὐρηκῆναι αὐτό. ὅτι δὲ τὸ ἀγέννητον οὐκ ἔστιν ὄνομα τοῦ θεοῦ, δῆλόν ἐστιν ἐκ τοῦ λέγειν τὸν κύριον "πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος", ὃ γὰρ ἐὰν εἴπῃς ὄνομα τοῦ πατρὸς εἶναι, τοῦτο καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀναγκασθήσῃ δοῦναι· εἰ γὰρ ἄλλο τοῦ πατρὸς καὶ ἄλλο τοῦ υἱοῦ καὶ ἄλλο τοῦ ἁγίου πνεύματος, εὗρες δὲ τὸ τοῦ πατρὸς ὡς ἐνόμισας, εἰπέ καὶ τὸ τοῦ υἱοῦ, κἂν εἴπῃς τὸ τοῦ υἱοῦ, εἰπέ καὶ τὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἵνα τότε ἀκούσης φάσκων εἶναι σοφὸς ἐμωράνθης· ὃ γὰρ οὐκ εἶπεν ἡ γραφὴ οὐχ εὐρήσεις. εἰ δὲ νομίζεις τοῦ πατρὸς εἶναι τὸ ἀγέννητον καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ γεννητόν, ποῖον ἄρα τούτων τῷ πνεύματι δώσεις; Ἄνομ. Εἰ καὶ τὸ γέννημα ἄτρεπτόν ἐστι τὴν φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὸν γεννήσαντα· τὸ δὲ ἀγέννητον οὐσία ἐστὶν ἄτρεπτος οὐ

διὰ τὴν γνώμην, ἀλλὰ διὰ τὸ ἐν οὐσίᾳ ἀξίωμα. Ὁρθ. Καὶ εἰ μὴ ἐστὶν οὐσίας ἀξιώματι ἄτρεπτος ὁ τοῦ θεοῦ υἱός, τίνι διαφέρει τῶν ἄλλων λογικῶν δυνάμεων καὶ αὐτῶν ἐχουσῶν τὸ ἄτρεπτον ἐν τῇ γνώμῃ τοῦ κτίσαντος; πῶς δὲ καὶ ἀκούεις αὐτοῦ λέγοντος· "πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ ἐμὰ ἐστὶν", εἴπερ οὐκ ἐν τῷ τῆς οὐσίας ἀξιώματι ἔχει τὸ ἄτρεπτον; Ἀνόμ. Εἰ τὸ ἀγέννητον οὐσίας ἐστὶ δηλωτικόν, εἰκότως πρὸς τὴν τοῦ γεννήματος οὐσίαν ἀντι διαστέλλεται· εἰ δὲ μηδὲν σημαίνει τὸ ἀγέννητον, πολλῶν δὴ μᾶλλον οὐδὲν δηλοῖ τὸ γέννημα, μηδενὶ δὲ μηδὲν πῶς ἀντιδιαστέλλειν; εἰ δὲ ἡ ἀγέννητος προ φορὰ πρὸς τὴν γεννητὴν προφορὰν ἀντιδιαστέλλεται σιωπῆς μ28.1188 τὴν προφορὰν διαδεχομένης, γίνεσθαι συμβαίνει καὶ ἀπογίνεσθαι τὴν τῶν Χριστιανῶν ἐλπίδα ἐν διαφόρῳ προφορᾷ κειμένην, ἀλλ' οὐκ ἐν φύσεσιν οὕτως ἐχούσαις, ὡς ἡ τῶν ὀνομάτων βούλεται σημασία. Ὁρθ. Ὅταν σοι δοθῇ λέγειν ἐπὶ θεοῦ τὸ ἀγέννητον, τότε σημαίνει τὸ ἀγέννητον λέγομεν τὸ μὴ γεγεννησθαι τὴν οὐσίαν, ὡς τὸ ἀψευδὲς τὸ μὴ ψεύδεσθαι τὴν οὐσίαν, οὔτε δὲ τὸ ἀψευδὲς ἡ οὐσία οὔτε τὸ ἀγέννητον· εἰ γὰρ τὸ ἀγέννητον ἡ οὐσία, καὶ τὸ ἀψευδὲς ἡ οὐσία. ἔστι δὲ καὶ ὁ υἱὸς ἀψευδής, καὶ ἀγέννητος ἄρα, ἀλλ' οὐκ ἀγέννητος κατὰ σέ, ἀψευδής δέ. οὐκ ἄρα τὸ ἀψευδὲς οὐσία. ὡς οὖν τὸ ἀψευδὲς οὐκ οὐσία, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀγέννητον οὐσία· εἰ γὰρ τὸ ἀγέννητον οὐσία, καὶ τὸ γεννητὸν οὐσία· εἰ δὲ τὸ γεννητὸν οὐσία, πάντα τὰ γεννητὰ ὁμοούσια. τὸ δὲ οὐσίας δηλωτικὸν εἶναι τὸ ἀγέννητον καὶ τὸ γεννητὸν παρὰ τῆς σῆς εὐρηται προφορᾶς, ἣν δεῖ ὡς θάλασσαν κυμαίνουσας ἐπι τιμηθῆναι. τὸ γὰρ πνεῦμα τῆς ἀληθείας πατέρα καὶ υἱὸν ἡμῖν ἐκήρυξεν τῶν ὀνομάτων τὰς σχέσεις ἡμῖν σημαίνοντων, οὐκ ἀντερεῖς δὲ ὡς θεὸς φύσει καὶ ἀληθεῖα πατήρ, πατήρ δὲ πῶς, μὴ γεννήσας φύσει καὶ ἀληθεία; ὥστε καὶ ἡ σοῦ τοῦ ἐπινοήσαντος τὸ ἀγέννητον καὶ τὸ γεννητὸν οὐσίας εἶναι δηλωτικὸν ἐλπίς σιωπῆς τὴν προφορὰν διαδεχομένης ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως οὐχ εὐρίσκεται ἐκείνων μόνων εὐρισκομένων, ὧν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶπεν. Ἀνόμ. Εἰ μὴδὲν πλέον σημαίνει εἰς ὑπεροχὴν οὐσίας τὸ ἀγέννητον πρὸς τὸ γέννημα, προφορᾷ μόνον ὑπερεχόμενος ὁ υἱὸς βελτίους ἑαυτοῦ γινώσεται τοὺς προσαγορεύσαντας αὐτόν, οὐ τὸν προσαγορευθέντα θεὸν αὐτοῦ καὶ πατέρα. Ὁρθ. Ὁ προσαγορεύσας τὸν πατέρα ἀγέννητον καὶ τοῦτο αὐτοῦ τὴν οὐσίαν εἶναι νομοθετήσας τοῖς Ἰουδαίοις σὺ εἶ, οὐδαμοῦ γὰρ τὸ θεῖον πνεῦμα τοῦτο ἐδίδαξεν. ὅτι δὲ σὺ τοῦ υἱοῦ βελτίων οὐχ εὐρεθήσῃ, ἀλλὰ τοῦ σέ διδάξαντος διαβόλου χείρων ὠμολόγηται. Ἀνόμ. Εἰ ἡ ἀγέννητος οὐσία κρείττων ἐστὶ γενέσεως οἴκοθεν ἔχουσα τὸ κρείττον, αὐτὸ οὐσία ἐστὶν ἀγέννητος· οὐ γὰρ βουλόμενος ὅτι βούλεται γενέσεως ἐστὶ κρείττων, ἀλλ' ὅτι αὐτοουσία ὑπάρχουσα ὁ ἀγέννητος θεὸς οὐδενὶ λόγῳ ἐπιτρέπει καθ' ἑαυτῆς γένεσιν ἐπινοῆσαι, ὡθοῦσα φέρεσθαι κατὰ τῶν γεννητῶν πᾶσαν ἐξέτασιν καὶ πάντα λογισμόν. Ὁρθ. Πᾶσα οὐσία κρείττων ἐστὶ γενέσεως. οὐ γὰρ ταῦτόν ἐστιν οὐσία καὶ γένεσις. ὅτι δὲ ἡ γένεσις οὐκ ἔστιν οὐσία ἐντεῦθεν δηλον ἐκ τοῦ μὴ εἶναι τὰ γεννητὰ ὁμοούσια. εἰ δὲ τὰ γεννητὰ οὐκ εἰσὶν ὁμοούσια, οὐκ ἔστιν ἄρα ἡ γένεσις οὐσία. εἰ δὲ ἡ γένεσις οὐκ ἔστιν οὐσία, οὐδὲ ἡ ἀγεννησία ἐστὶν οὐσία. εἰ δὲ ἡ ἀγεννησία ἐστὶν οὐσία, ἡ δὲ γένεσις οὐκ οὐσία, πῶς λέγεις ἀνόμοιον; τὸ γὰρ ὄν τῷ μὴ ὄντι οὔτε ὅμοιον οὔτε ἀνόμοιον. μ28.1189 Ἀνόμ. Εἰ στερήσεως ἐστὶ δηλωτικὸν ἐπὶ θεοῦ τὸ ἀγέννητον, μηδὲν δὲ εἶη τὸ ἀγέννητον, ποῖος λόγος ἂν ἀφαιρήσειε τοῦ μηδενὸς τὸ μηδέν; εἰ δὲ ὄν σημαίνει, τίς ἂν χωρίσειεν ὄντος ὄν, ὅπερ ἐστὶν αὐτὸ ἑαυτοῦ; Ὁρθ. Εἰ τὸ ἄφθαρτον καὶ τὸ ἀθάνατον στερήσεως εἰσι δηλωτικά, ἔστω καὶ τὸ ἀγέννητον. τοῖς οὖν αὐτοῖς καὶ ἡμεῖς χρῆσώμεθα λόγοις· εἰ στερήσεως ἐστὶ δηλωτικὸν ἐπὶ θεοῦ τὸ ἄφθαρτον, μηδὲν δὲ ἐστὶ τὸ ἄφθαρτον ποῖος λόγος ἂν ἀφαιρήσειε τοῦ μηδενὸς τὸ μηδέν; εἰ δὲ ὄν σημαίνει, τίς ἂν χωρίσειε ὄντος ὄν, ὅπερ ἐστὶ στερήσεως δηλωτικόν, τὸ ἄφθαρτον καὶ τὸ ἀθάνατον καὶ τὸ ἀγέννητον; καὶ εἰ ταῦτόν σημαίνει τὸ ἀγέννητον καὶ τὸ ἄφθαρτον εἶτ' οὖν καὶ τὸ ἀθάνατον, ἔστι δὲ καὶ

ὁ υἱὸς ἄφθαρτος καὶ ἀθάνατος, ἔστιν ἄρα καὶ αὐτὸς ἀγέννητος. εἰ δ' οὐκ ἔστιν ἀγέννητος ἄφθαρτος καὶ ἀθάνατος ὢν, οὐ ταῦτὸν σημαίνει τὸ ἀγέννητον καὶ τὸ ἄφθαρτον εἶτ' οὖν ἀθάνατον. εἰ δ' οὐ ταῦτὸν σημαίνει, δικαιοῖς δὲ μᾶλλον αὐτὸς τὸ ἀγέννητον εἶναι τὴν οὐσίαν· ἔσται ἄρα κατὰ σέ καὶ κατὰ τοὺς τῆς σῆς σοφίας λόγους ἀγέννητος μὲν ἢ οὐσία, οὐκ ἀθάνατος δέ, οὔτε μὴν ἄφθαρτος. Ἄνομ. Εἰ ἢ στέρησις ἕξων ἀφαίρεσις, τὸ ἐπὶ θεοῦ ἀγέννητον ἦτοι στέρησις ἔσται ἕξως ἢ ἕξις στερήσεως. ἀλλ' εἰ μὲν στέρησις ἔστιν ἕξως, πῶς ἂν τὸ μὴ προσὸν τῷ θεῷ συναριθμηθῆσεται; εἰ δὲ ἕξις ἔστι τὸ ἀγέννητον, ἀνάγκη προϋποθέσθαι γεννητὴν οὐσίαν, ἵν' οὕτως ἕξιν προσλαβοῦσα ἀγέννητος ὀνομάζηται. εἰ δὲ ἢ γεννητὴ ἀγεννήτου οὐσίας μετέσχεν ἕξως ὑπομείνασα ἀποβολὴν γενέσεως ἐστέρηται, εἴη ἂν οὐσία μὲν ἢ γεννητὴ, τὸ δὲ ἀγέννητον ἕξις. εἰ δὲ τὸ γέννημα παρ' οὐδέν ἐστι δηλωτικόν, δηλονότι ἕξως ἔστι σημαντικόν, ἂν τε μεταπλασθῇ ἕξουσία τινός, ἂν τε τοῦτό ἐστιν, ὃ λέγεται γέννημα τινός. Ὅρθ. Πάλιν τοῖς ἴσοις χρησόμεθα λόγοις· τὸ γὰρ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀψευδοῦς καὶ τοῦ ἀθανάτου καὶ τοῦ ἀφθάρτου εἴποι τις ἂν· τῆς γὰρ αὐτῆς ἔστι χρήσεως τὸ ἀγέννητον, ὅταν σοι τέως συγχωρήσωμεν λέγειν, ὃ τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας οὐκ εἶπεν. ἐροῦμεν οὖν καὶ ἡμεῖς· εἰ ἢ στέρησις ἕξων ἀφαίρεσις, τὸ ἐπὶ θεοῦ ἀψευδὲς ἦτοι στέρησις ἕξως ἢ ἕξις στερήσεως. ἀλλ' εἰ μὲν στέρησις ἔστιν ἕξως, πῶς ἂν τὸ μὴ προσὸν τῷ θεῷ συναριθμηθῆσεται; εἰ δὲ ἕξις ἔστι τὸ ἀψευδὲς, ἀνάγκη προϋποθέσθαι ψευδὸς καὶ ψευδῆ οὐσίαν, ἵνα οὕτως ἕξιν προσλαβοῦσα ἀψευδῆς ὀνομάζηται. εἰ δὲ ἢ ψευδῆς ἀψευδοῦς οὐσίας μετέσχεν, ἕξως ὑπομείνασα ἀποβολὴν ψεύδους ἐστέρηται, εἴη ἂν οὖν οὐσία ψευδῆς, τὸ δὲ ἀψευδὲς ἕξις, καὶ σου ἢ μεγαλόφρων σοφία τοσαύτην ἀσέβειαν ὕλης εὐροῦσα. μ28.1192 Ἄνομ. Εἰ τὸ γεννητὸν ἕξις καὶ τὸ ἀγέννητον ἕξις, αἱ μὲν οὐσίαι τῶν ἕξων πρῶται, αἱ δὲ ἕξεις τῶν οὐσιῶν, εἰ καὶ δεύτεραι, ἀλλ' οὖν γε προτιμότεραι. εἰ δὲ τὸ ἀγέννητον τοῦ γεννητοῦ αἴτιον ἔστι τοῦ εἶναι, σημανόμενον δὲ τὸ γέννημα συνεισφέρει τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας τὸ αἴτιον, οὐσίας ἔστι δηλωτικόν τὸ γέννημα, ἀλλ' οὐχ ἕξως τῆς ἀγεννήτου φύσεως οὐδὲν ἑαυτῇ συνεισαγούσης, πῶς οὐ ἂν εἴη οὐσία, ἀλλ' ἕξις ἢ ἀγέννητος φύσις; Ὅρθ. Οὐσίας μὲν οὐδὲν προτιμότερον, σοφώτατε, οὔτε δὲ ἕξιν οὔτε οὐσίαν λέγομεν ἐπὶ θεοῦ τὸ ἀγέννητον. τὸ δὲ μὴ γεγεννησθαι αὐτὸν δι' αὐτοῦ μεμαθήκαμεν, καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἐννοίας. τὸ τοίνυν ἀγέννητον τοῦ γεννητοῦ αἴτιον οὐκ ἔστιν· οὐ γὰρ τὸ μὴ γεγεννησθαι τὸν θεὸν τοῦ υἱοῦ αἴτιον, ἀλλ' ἢ οὐσία τῆς οὐσίας ὡς τὸ φῶς τοῦ ἀπαυγάσματος. ἀλλ' οὔτε μὴν τὸ γέννημα συνεισφέρει τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν, ἢ γὰρ ἂν πάντα τὰ γεννητὰ τὴν αὐτὴν συνεισέφερον οὐσίαν, καὶ ἄγγελος καὶ ἵππος καὶ κύων καὶ ἄνθρωπος, πάντα γὰρ ὁμοίως εἰσὶ γεννητά, ἀλλ' οὐ τῆς αὐτῆς οὐσίας. εἰ δὲ τοῦτο, οὐκ ἄρα τὸ γεννητὸν οὐσία. κἂν μὴ οὖν εἰσάγηται τί τὸ ἀγέννητον, ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦτο οὐσία, καὶ γὰρ καὶ τὸ ἀψευδὲς οὐδὲν εἰσάγει καὶ οὐκ ἔστιν οὐσία· εἰ γὰρ τὸ ἀψευδὲς οὐσία καὶ τὸ ἀγέννητον οὐσία, ταῦτόν ἐστι τὸ ἀψευδὲς τῷ ἀγεννήτῳ. ἀψευδῆς δὲ ὁ υἱὸς ἀλήθεια ὢν, ἀγέννητος ἄρα· οὐκ ἀγέννητος δὲ κατὰ σέ, ἀψευδῆς δέ. οὐ ταῦτὸν ἄρα σημανόμενον ἔστι τὸ ἀψευδὲς τῷ ἀγεννήτῳ. εἰ δὲ οὐκ ἔστι ταῦτὸν σημανόμενον, οὐκ ἄρα οὐσία τὸ ἀγέννητον, ἐπειδὴ μηδὲ τὸ ἀψευδὲς. Ἄνομ. Εἰ πᾶσα οὐσία ἔστιν ἀγέννητος, οἷα ἢ τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος, πῶς τὴν μὲν παθητὴν ἐρεῖς, τὴν δὲ ἀπαθῆ; εἰ δὲ φύσεως ἀποκληρώσει ἀγεννήτου ἢ μὲν διαμένει ποσότητος καὶ ποιότητος καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν πάσης μεταβολῆς ἀμείνων, ἢ δὲ πάθους ἔστιν ὑπεύθυνος συγχωρηθεῖσα, τὸ ἀπαράλλακτον εἰς οὐσίαν ἔχειν τῷ αὐτομάτῳ ἐπιτρέψαι ὀφείλεται κατὰ τὰς προειρημένας· ἢ τό γ' οὖν ἀκόλουθον τὴν ποιούσαν ἀγέννητον εἰπεῖν, γεννητὴν δὲ τὴν μεταβαλλομένην. Ὅρθ. Ἔδει μὲν οὖν ἡμᾶς πρὸς τὸ ἀνακόλουθον τῶν προτάσεων καὶ τῶν ἐπαγωγῶν μήτε ἀποκρίνασθαι, ἵνα δὲ μὴ δόξης φρόνιμος

παρὰ σεαυτῶ εἶναι, μάνθανε μὴ βλασφημεῖν. παθητὴν λέγων τὴν τοῦ υἱοῦ οὐσίαν μὴ προσδοκῆσαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἀπάθειαν κληρονομήσαι, εἰ γὰρ μέτοχοι αὐτῆς γεγόναμεν, ἀπαθεῖς διαμένομεν, ἀπαθῆς ἄρα ἐστὶν ἢ παρέχουσα ἄλλοις τὴν ἀπάθειαν. ὁ δὲ λέγων πᾶσαν οὐσίαν εἶναι ἀγέννητον μετὰ σοῦ οὐκ ἔστι χριστιανός, οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν λόγον τοῦ εἶναι ἔχομεν τὰ ποιήματα τῷ πεποικηκότι. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὸν υἱὸν ἀπαύγασμα εἶναι λέγομεν, ἵνα μὴ τὸν αὐτὸν μ28.1193 λόγον τοῦ εἶναι ἔχειν νομίσωμεν αὐτόν, ὃν ἔχομεν ἡμεῖς, οἱ ἐξ οὐκ ὄντων κατ' ἐντολὴν ὑπάρχοντες. Ἄνομ. Εἰ τῆς γιγνομένης ἢ ἀγέννητος φύσις ἐστὶν αἰτία, τὸ δὲ ἀγέννητον μηδὲν εἶη, πῶς ἂν εἶη αἴτιον τὸ μηδὲν τοῦ γεγονότος; Ὁρθ. Αἰτία ἐστὶν ἢ τοῦ θεοῦ φύσις καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος καὶ τῆς κτίσεως πάσης, ἀλλὰ τοῦ μὲν υἱοῦ ὡς λόγου, "ἐν ἀρχῇ γὰρ ἦν ὁ λόγος", τοῦ δὲ πνεύματος ὡς πνοῆς, "πνοὴ γὰρ παντοκράτορος ἢ διδάξασά με", τῆς δὲ κτίσεως ὡς ποιήματος, "ἐκ γὰρ μεγέθους καὶ καλλονῆς κτισμάτων ἀναλόγως ὁ γενεσιουργὸς αὐτῶν θεωρεῖται". οὔτε δὲ λόγος προφορικὸς διὰ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ἐκπεμπόμενος, οὔτε πνοὴ τις διαχεομένη καὶ διὰ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ἐκπεμπομένη, ἀλλὰ καὶ λόγος ζῶν καὶ ἐνεργῆς, "πάντα γὰρ δι' αὐτοῦ ἐγένετο", καὶ πνεῦμα ζῶν καὶ ἐνεργόν, "πάντα γὰρ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται". τὸ δὲ ἀγέννητον οὐκ ἔστιν αἴτιον τοῦ γεννητοῦ, οὐ γὰρ τὸ μὴ γενέσθαι τὸν θεὸν τῶν οὐσιῶν αἴτιον, ἀλλ' ἢ οὐσία τῶν οὐσιῶν αἰτία ὡς εἴρηται. εἰ γὰρ τὸ ἀγέννητον αἴτιον, αἴτιος δὲ καὶ ὁ υἱὸς τῶν κτισμάτων, ἀγέννητος ἄρα· ἀλλ' οὐκ ἀγέννητος κατὰ σέ, αἴτιος δέ· οὐ τὸ ἀγέννητον ἄρα αἴτιον. Ἄνομ. Εἰ τὸ ἀγέννητον στέρησις, ἢ δὲ στέρησις ἕξω ἀποβολὴ ἐστὶν, ἢ δὲ ἀποβολὴ παντελῶς ἀπόλλυται ἢ μεθίσταται ἐφ' ἕτερον, πῶς οἷόν τε ἕξει μεθισταμένη ἢ ἀπολλυμένη κατωνομάσθαι τὴν οὐσίαν τοῦ θεοῦ ἀγεννήτου φύσεως προσηγορία; Ὁρθ. Εἰ ἀψευδῆς ὢν κατὰ στέρησιν ψεύδους ἐστὶν ἀψευδῆς καὶ ἄφθαρτος ὢν κατὰ στέρησιν φθορᾶς ἐστὶν ἄφθαρτος, εἶπε καὶ τὸ ἀγέννητον κατὰ στέρησιν. ὁ δὲ κατ' ὀνομάσας τὴν τοῦ θεοῦ οὐσίαν σὺ εἶ, ὁ τοιαῦτα τολμῶν κατὰ θεοῦ μαχόμενος, αὐτοῦ γὰρ λέγοντος καθὼς προεῖρηται· "ὥφθην πρὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, τοὺς πατέρας ὑμῶν, θεὸς ὢν αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομά μου οὐκ ἀπεκάλυψα αὐτοῖς", σὺ σαυτῷ ἀπο δίδως μεγάλα· ἢ γὰρ ὡς ἐκείνων ὑπεραναβεβηκῶς ἐξ ἀποκαλύψεως ἔχεις τοῦ ὀνόματος τὴν γνῶσιν ἢ καὶ μὴ βουλομένου θεοῦ κατείληφας αὐτοῦ τῆς οὐσίας τὸ ὄνομα; Ἄνομ. Εἰ τὸ ἀγέννητον δηλοῖ στέρησιν μὴ προσοῦσαν τῷ θεῷ, πῶς ἀγέννητον εἶναι λέγομεν, γεννητὸν δὲ μὴ εἶναι; Ὁρθ. Εἰ τὸ ἄφθαρτον δηλοῖ στέρησιν μὴ προσοῦσαν τῷ θεῷ, πῶς ἄφθαρτον μὲν λέγομεν, φθαρτὸν δὲ οὐ λέγομεν; εἰ δὲ τὸ ἄφθαρτον οὐκ ἔστι στέρησεως δηλωτικόν, οὔτε τὸ ἀγέννητον, οὔτε μὴν οὐσίας. εἰ γὰρ τὸ ἀγέννητον οὐσίας ἐστὶ δηλωτικόν, καὶ τὸ ἄφθαρτον ἔσται οὐσίας δηλωτικόν, καὶ εἰ τὸ ἀγέννητον καὶ τὸ ἄφθαρτον ἔσται οὐσίας δηλωτικόν, καὶ τὸ ἀψευδὲς καὶ τὸ ἄφθαρτον ταῦτὸν ἂν εἶη τῷ ἀγεννήτῳ· ἀψευδῆς δὲ καὶ ἄφθαρτος ὁ υἱὸς καὶ ἀγέννητος ἄρα. ἀλλ' οὐκ ἀγέννητος κατὰ σέ, οὐκ ἄρα ταῦτὸν ἔσται σημαίνον τὸ ἀψευδὲς καὶ ἄφθαρτον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγέννητον τὸ μὴ γεγενῆσθαι τὸν θεὸν σημαίνει λέγομεν, τὸ δὲ ἄφθαρτον τὸ μὴ φθειρῆσθαι, τὸ δὲ ἀψευδὲς τὸ μὴ ψεύδεσθαι. μ28.1196 Ἄνομ. Εἰψιλὸν ὄνομά ἐστὶν ἐπὶ θεοῦ τὸ ἀγέννητον, μ28.1196 ἢ δὲ ψιλὴ προφορὰ τὴν ὑπόστασιν ἐπαίρει κατὰ πάντων τῶν γεννητῶν, τιμιωτέρα ἐστὶν ἢ ἀνθρώπων προφορὰ τῆς τοῦ παντοκράτορος ὑποστάσεως ἀσυγκρίτῳ ὑπεροχῇ καλλωπίσασα τὸν θεὸν τὸν παντοκράτορα. Ὁρθ. Οὔτε ψιλὴν προφορὰν τὸ ἀγέννητον λέγομεν οὔτε οὐσίαν. εἰ γὰρ τὸ ἀγέννητον οὐσία, καὶ τὸ γεννητὸν οὐσία, εἰ δὲ τὸ γεννητὸν οὐσία, πάντα τὰ γεννητὰ ὁμοούσια· οὐκ ἄρα τὸ γεννητὸν οὐσία. εἰ δὲ οὐκ οὐσία τὸ γεννητὸν, οὐδὲ τὸ ἀγέννητον οὐσία, οὐκ ἔστι δὲ ψιλὴ προφορὰ τὸ ἀγέννητον, σημαίνει γὰρ τὸ μὴ

γεγεννησθαι τὸν θεὸν, ὡς τὸ ἀψευδὲς τὸ μὴ ψεύδεσθαι καὶ τὸ ἄφθαρτον τὸ μὴ φθειρεσθαι. Ἄνομ. Εἰ παντὶ γεννητῷ αἰτία συγκεκλήρωται, ἀναίτιος δὲ ἡ ἀγέννητος φύσις, οὐκ αἰτίαν δηλοῖ τὸ ἀγέννητον, ἀλλ' οὐσίαν σημαίνει. Ὅρθ. Εἰ οὐσίαν σημαίνει τὸ ἀγέννητον καὶ οὐσίαν τὸ γεννητὸν, οὐσία δὲ οὐσίας οὐδὲν διαφέρει, ἢ οὐσία ἐστίν· οὐδὲν ἄρα διαφέρει τὸ ἀγέννητον τοῦ γεννητοῦ. Ἄνομ. Εἰ τῆ τοῦ γεννήματος οὐσία συνεμφαίνεται ὡς αἰτία ἡ ἀγεννήτου ὑπόστασις, κατὰ πάσης αἰτίας τὸ ἀπαράλλακτον ἔχουσα, αὐτοουσία ἐστὶν ἀσύγκριτος οὐκ ἔξωθεν ἐμφαίνουσα τὸ ἀπρόσιτον αὐτῆ δὲ ὑπάρχουσα ἀσύγκριτος καὶ ἀπρόσιτος ἐπειδὴ ἀγέννητος. Ὅρθ. Εἰ διὰ τὴν τοῦ ἀγεννήτου προσηγορίαν ἀσύγκριτον λέγεις τὴν τοῦ θεοῦ οὐσίαν καὶ ἀπρόσιτον, ὁ υἱὸς κατὰ σὲ μὴ ὢν ἀγέννητος οὔτε ἀσύγκριτος οὔτε ἀπρόσιτος, οὐκ ἄρα διὰ τὸ ἀγέννητον ἀσύγκριτος. πῶς δὲ καὶ ἀσύγκριτός ἐστιν ὁ πατὴρ τῷ λέγοντι· "ὥσπερ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὐκ θέλει ζωοποιεῖ", ἢ πῶς ἀσύγκριτος τῷ λέγοντι· "πάντα γὰρ ὅσα ἂν ποιῇ ὁ πατὴρ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ"; ἢ πῶς ἀσύγκριτος τῷ λέγοντι· "πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ ἐμὰ ἐστίν", καὶ ἐν ἄλλοις· "τὰ ἐμὰ σὰ καὶ τὰ σὰ ἐμὰ"; καὶ πῶς ἀσύγκριτος τῷ λέγοντι· "ἵνα τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα"; Ἄνομ. Εἰ ὑπερέχει πάσης φύσεως ὁ παντοκράτωρ, διὰ τὸ ἀγέννητον ὑπερέχει, ὅπερ ἐστὶν αἴτιον τοῖς γεννητοῖς διαμονῆς. εἰ δὲ μὴ ἐστὶν αἰτίας δηλωτικὸν τὸ ἀγέννητον, πόθεν ἂν ἡ τῶν γεννητῶν φύσις ἔξει τὸ διασώζεσθαι; Ὅρθ. Εἰ διὰ τοῦτο ὑπερέχει πάσης φύσεως ὁ παντοκράτωρ, διὰ τὸ ἀγέννητον ὁ υἱὸς, κατὰ σὲ μὴ ὢν ἀγέννητος, οὐκ ὑπερέχει πάσης φύσεως, οὐκ ἄρα διὰ τὸ ἀγέννητον ὑπερέχει ὁ πατὴρ πάσης φύσεως, ἀλλ' ὧ λόγῳ ὁ πατὴρ ὑπερέχει πάσης φύσεως, τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ ὁ υἱὸς ὑπερέχει πάσης φύσεως· ὑπερέχει δὲ ὁ πατὴρ τῆ φύσει τῆς θεότητος, ταύτῃ καὶ ὁ υἱὸς ὑπερέχει πάσης φύσεως. Ἄνομ. Εἰ οὐδὲν τῶν ἀοράτων αὐτὸ ἑαυτοῦ σπερματικῶς προ μ28.1197 ὑπάρχει, διαμένει δὲ ἐν φύσει ἀποκεκληρωμένη, πῶς ἂν ὁ ἀγέννητος θεὸς ἐλεύθερος ἀποκληρώσεως ὑπάρχων νῦν μὲν τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν δευτέραν ἐν γεννήματι ὄρα, νῦν δὲ προτέραν ἐν ἀγεννήτῳ κατὰ τὴν πρώτην καὶ δευτέρου τάξιν; Ὅρθ. Οὐδὲν μὲν τῶν ἀοράτων αὐτὸ ἑαυτοῦ σπερματικῶς προὑπάρχει, ἀλλ' ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ δημιουργοῦ κατὰ τὰς θείας γραφὰς "μὴ ὄντα ὡς ὄντα" εἰσίν. ὁ δὲ υἱὸς ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ πατρὸς ὢν καὶ ἔστι καὶ ἔσται ὡς ἀπαύγασμα δόξης καὶ χαρακτήρ ὑποστάσεως συνεπιθεωρούμενος τῷ γεννήσαντι αὐτὸν ἀπαθῶς ἀχρόνως αἰδιῶς, οὐσίας καὶ βουλῆς καὶ δυνάμεως καὶ δόξης ἀπαράλλακτος εἰκὼν πρὸ τῶν αἰώνων ὑπάρχων. ὁ δὲ ἀγέννητος θεὸς τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν οἶδεν ἀγέννητον ὡς καὶ ἀψευδῆ καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀσώματον καὶ ἀθάνατον καὶ οὐκ ὄρα τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν νῦν μὲν ἀγέννητον, νῦν δὲ γεννητὴν, ἀλλ' ὁ ὄρα ἑαυτὸν, τοῦτο ὄρα καὶ τὴν ἑαυτοῦ εἰκόνα. τίς δὲ ἐστὶ τὴν οὐσίαν οὔτε ἡμῖν ἀπεκάλυψεν οὔτε τοῖς πρὸ ἡμῶν, λέγει γὰρ καθὼς προεῖρηται· "ὥφθην πρὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, τοὺς πατέρας ὑμῶν, θεὸς ὢν αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομά μου οὐκ ἐγνώρισα αὐτοῖς". Ἄνομ. Εἰ διαμένει ἐν ἀγεννήτῳ φύσει ὁ θεὸς, τὸ ἐν γενέσει καὶ ἀγεννησίᾳ ἑαυτὸν εἰδέναι ἀφαιρέσθω· συγχωρουμένου δὲ ἐν ἀγεννήτῳ καὶ γεννητῷ τὴν ἑαυτοῦ οὐσίαν παρατείνειν αὐτὸς ἑαυτοῦ ἀγνοεῖ τὴν οὐσίαν περιεγόμενος ὑπὸ γενέσεως καὶ ἀγεννησίας. εἰ δὲ καὶ τὸ γεννητὸν μετείληφεν οὐσίας ἀγεννήτου, ἐν δὲ γεννητοῦ φύσει ἀτελευτήτως διαμένει, ἐν ἣ μὲν διατελεῖ φύσει γινώσκει ἑαυτὸν, ἀγνοῶν δηλονότι τὴν ἀγέννητον οὐσίαν· οὐ γὰρ οἶόν τε αὐτὸν περὶ ἑαυτοῦ καὶ ἀγεννήτου οὐσίας γινώσκειν καὶ γεννητῆς. εἰ δὲ εὐκαταφρόνητόν ἐστι τὸ ἀγέννητον, διὰ μεταβολῆς ἐπιτηδειότητα ἀξίωμα φύσεώς ἐστὶν ἡ οὐσία ἀμετάβλητος τῆς ἀγεννήτου οὐσίας πάσης οὐσίας κρείττονος ὁμολογουμένης. Ὅρθ. Εἰ καὶ διαμένει ἀγέννητος ὁ θεὸς, ἀλλ' οὐκ ἐστὶν αὐτοῦ τοῦτο φύσις, ἀλλ' ὅτι μὴ ἐγένετο τοῦτο ἔγνωμεν, τίς δὲ ἐστὶν ἡ

φύσις οὐδέπω. καὶ γὰρ καὶ ἀσώματος διαμένει καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ τοῦτο ἢ φύσις, ἀλλ' ὅτι μὴ ἔχει σῶμα ἔγνωμεν. καὶ ἀψευδῆς διαμένει, ἀλλ' οὐκ ἔστιν αὐτοῦ τοῦτο ἢ φύσις, ἀλλ' ὅτι μὴ ψεύδεται ἔγνωμεν. τίς δὲ ἐστὶ φύσις, οὐκ ἀπεκάλυψεν. εἰ γὰρ τὰ προειρημένα ἐστὶ φύσις, ἐψεύσατο εἰρηκῶς· "ὠφθην πρὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ, τοὺς πατέρας ὑμῶν, θεὸς ὢν αὐτῶν καὶ τὸ ὄνομά μου οὐκ ἐγνώρισα αὐτοῖς". φαίνονται γὰρ εἰδότες τὰ προειρημένα, ἀλλ' ἀψευδῆς ἐστὶ καὶ οὐ ψεύδεται, οὐκ ἄρα ἀπεκάλυψε τὸ ὄνομα τῆς αὐτοῦ φύσεως. πῶς οὖν λέγεις τὸ ἀγέννητον; εἰ δὲ τὸ ὄνομα οὐκ ἀπ' ἐκάλυψε, πολλῶν πλέον τὴν φύσιν. μ28.1200 Ἀνόμ. Εἰ τὸ ἀγέννητον πάσης αἰτίας ἐξήρηται, εἴη δὲ πολλὰ ἀγέννητα, ἀπαράλλακτον ἔχουσι τὴν φύσιν οὐ γὰρ ἂν εἰ ἀποκληρώσει φύσεώς τινος κοινοῦ καὶ ἰδίου μετελήφει, ἢ μὲν ἐποίει, ἢ δὲ ἐγίγνετο. Ὅρθ. "Ἔστιν ἡ καθόλου πρότασις ἐπὶ τι ψευδῆς· οὐ γὰρ πᾶν ἀγέννητον, ὡς Ἄετιε, πάσης αἰτίας ἐξήρηται. ἀγέννητον γὰρ ἐστὶ τὸ γενεσιουργὸν μὴ ἔχον, οὐ πάντως δὲ τὸ γενεσιουργὸν μὴ ἔχον ἀπάσης αἰτίας ἐξήρηται, δυνατὸν γὰρ τι γενεσιουργὸν μὴ ἔχειν, αἴτιον δὲ ἔχειν ἢ πατέρα ἢ χορηγόν, ὥστε κἂν δοθῇ σοι ἀγέννητον εἶναι τὸν θεὸν διὰ τὸ γενεσιουργὸν μὴ ἔχειν, τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ ἡμεῖς λέγομεν ἀγέννητον τὸν υἱὸν διὰ τὸ γενεσιουργὸν μὴ ἔχειν, ἀλλ' οὐκ ἀναίτιον· τὸν γὰρ πατέρα οὐχ ὡς γενεσιουργόν, ἀλλ' ὡς πατέρα ἔχει. καὶ τὸ πνεῦμα δὲ λέγομεν ἀγέννητον, οὐ γὰρ ἔχει γενεσιουργόν, ἀλλ' οὐκ ἀναίτιον, ἔχει γὰρ αἴτιον τὸν θεὸν οὐχ ὡς γενεσιουργόν, ἀλλ' ὡς πηγὴν ἑαυτοῦ· καθάπερ γὰρ ἡ πηγὴ οὐ γενεσιουργεῖ ἔξωθεν ὁ χορηγεῖ ὕδωρ, ἀλλ' ἐξ ἑαυτῆς πηγάζουσα ἔχει, οὕτως καὶ ὁ θεὸς πηγὴ τοῦ πνεύματος ἐστίν, ὡς εἴρηται, καὶ χορηγὸς αὐτοῦ, οὐκ ἔξωθεν αὐτὸ προσλαμβάνων, ἀλλ' ἐξ ἑαυτοῦ πηγάζων. γέγραπται γάρ· "δύο καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαὸς μου· ἐμὲ ἐγκατέλιπον, πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὠρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἱ οὐκ ἀνήσονται ὕδωρ συνέχειν", καὶ ὁ ἀπόστολος λέγει· "ὁ ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν δυνάμεις", ὅτι δὲ τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν ἐστὶ τὸ πνεῦμα, ὁ Χριστὸς ἐδίδαξε λέγων· "ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέουσιν ὕδατος ζῶντος", καὶ ἐπάγει ὁ εὐαγγελιστὴς λέγων· "τοῦτο δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ πνεύματος, οὗ ἡμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν", πόθεν οὖν τοῦτο τὸ ὕδωρ; δῆλον ἀπὸ τῆς πηγῆς τῆς λεγούσης· "ἐμὲ ἐγκατέλιπον, πηγὴν ὕδατος ζῶντος". Ἀνόμ. Εἰ πᾶσα οὐσία ἐστὶν ἀγέννητος, οὐδ' ὅποτέρα διοίσει τῆς ἄλλης κατὰ τὸ ἀδέσποτον. πῶς ἂν τις φαίη τὴν μὲν μεταβάλλεσθαι, τὴν δὲ μεταβάλλειν οὐκ ἐπιτρεπόντων τῷ θεῷ ὑφιστᾶν ἐκ μὴ ὑποκειμένης οὐσίας; Ὅρθ. Εἰ καὶ ἀσαφῶς καὶ ἀπαιδευτῶς καὶ συνεσκιασμένως γράφεις, ἀλλ' ὅμως ἡμεῖς πάλιν ἐροῦμεν τὰ ἑαυτῶν· πᾶσαν οὐσίαν ὁ λέγων ἀγέννητον μετὰ τῶν ἀνόμοιον λεγόντων τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ μαίνεται. πῶς γὰρ γενεσιουργὸς ὁ θεὸς μὴ οὐσῶν τῶν οὐσιῶν; πατὴρ δὲ καὶ υἱὸς καὶ ἅγιον πνεῦμα ἀγέννητος οὐσία, καθὼς εἴρηται, παρὰ τῆς ἡμετέρας λέγεται διανοίας. ὅτι δὲ οὐ τὸ ἀγέννητόν ἐστὶν οὐσία καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς γράφεις εὐρίσκεται. εἰ γὰρ ἐὰν ἦ πᾶσα οὐσία ἀγέννητος οὐδ' ὅποτέρα διοίσει τῆς ἄλλης, ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὰς γεννητὰς οὐσίας μὴ διαφέρειν ἑαυτῶν. εἰ δὲ διαφέρουσιν μ28.1201 ἑαυτῶν αἱ γεννηταὶ οὐσῖαι, οὐκ ἄρα ἢ γένεσις οὐσία. εἰ δὲ οὐκ ἔστιν ἢ γένεσις οὐσία, οὐδὲ ἢ ἀγεννησία ἐστὶν οὐσία. Ἀνόμ. Εἰ πᾶσα οὐσία ἐστὶν ἀγέννητος, πᾶσά ἐστὶν ἀπαράλλακτος, τῆς δὲ οὐσίας ἀπαράλλακτος ἐχούσης τὸ ποιεῖν καὶ τὶ πάσχειν αὐτοματισμῷ ἀναθετόν. πολλῶν δὲ ὄντων ἀγεννήτων καὶ ἀπαράλλακτων ἀριθμητῶς διοίσουσιν ἀλλήλων, οὐ γὰρ ἂν εἴη ἀριθμητὰ, μὴ διεστῶτα ἢ καθόλου ἢ κατὰ τι πάσης διαστάσεως ἀποκληρώσιν ἐμφανίως αἰτίας ἀποτεταγμένης ἀγεννήτου φύσεως. Ὅρθ. Ἀπαράλλακτος μὲν ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ, κἂν μὴ θέλης. οὐ διὰ τοῦτο δὲ ἀπαράλλακτος διὰ τὸ ἀγέννητον, ἀλλὰ διὰ τὸ ταῦτόν τῆς ἐνεργείας. τὸ δὲ ταῦτόν τῆς ἐνεργείας δείκνυται ἐκ τοῦ πάντα

ἐνεργεῖν τὸν υἱὸν ὅσα καὶ τὸν πατέρα. "πάντα γὰρ ὅσα ἂν ποιῆ ὁ πατήρ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ" καὶ τὸ πνεῦμα ἀπαράλλακτον. πάντα γὰρ ἃ ἐνεργεῖ ὁ πατήρ, καὶ αὐτὸ ἐνεργεῖ καθὼς βούλεται. ὧν δὲ ἡ αὐτὴ ἐνέργεια, ἀπαράλακτος ἢ φύσις. εἰ δὲ νομίζεις διὰ τὸ ἀγέννητον τὸ ἀπαράλλακτον, ἀνάγκη καὶ πᾶν τὸ γεννητὸν ἀπαράλακτον εἶναι. εἰ δὲ οὐ πᾶν τὸ γεννητὸν ἀπαράλλακτον, οὐκ ἄρα διὰ τὸ γεννητὸν ἀπαράλλακτον. εἰ δὲ τὸ γεννητὸν οὐ διὰ τὸ γεννητὸν ἀπαράλλακτον, οὐδὲ τὸ [ἀγέννητον διὰ τὸ ἀγέννητον ἀπαράλλακτον, ἀλλὰ καθὼς ἤδη [ἐν τῷ προλόγῳ διελαλήσαμεν, ἀετοῦ πετομένου ζητοῦντός ἐστι βορὰν καὶ μὴ ἔχοντος ἵχνος, οὐ γὰρ ἔχει ποῦ τοὺς πόδας στήσει, ἵνα καὶ αὐτὸς ἀκούσῃ μετὰ τοῦ Μωυσέως· "σὺ δὲ αὐτοῦ στήθι μετ' ἐμοῦ", οὐ γὰρ μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ στήκει ὁ λέγων γεννητὸν καὶ ἀγέννητον τὸν θεόν, ἀλλ' ὁ βαπτίζων εἰς τὸ ὄνομα πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἀγίου πνεύματος. αὕτη γὰρ ἡμῶν ἢ στάσις πεπίστευται καὶ Ἀέτιος πέταται ζητῶν ἔτι βορὰν καὶ στάσις. μ28.1249τ [Τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου πρὸς Ἀπολιναριστὴν διάλεξις] Ὁρθόδοξος· Σῶμα ἀνθρώπινον ἔσχεν ὁ Χριστὸς ἢ οὐ; Ἀπολιναριστής. Οὐ. Ὁρθ. Ἄλλ' ὁποῖον; Ἀπολ. Θεϊκόν. Ὁρθ. Τῆ φύσει ἢ τῆ ἐνώσει τῆς οἰκονομίας; Ἀπολ. Τῆ ἐνώσει τῆς οἰκονομίας. Ὁρθ. Οὐκοῦν τῆ φύσει ἀνθρώπινον, τῆ δὲ οἰκονομίᾳ θεϊκόν. Ἀπολ. Ναί. Ὁρθ. Καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν; Ἀπολ. Τὸ ἐκ Μαρίας σαρκίον ὁμοούσιον ἡμῖν. Ὁρθ. Σύμφωνοι οὖν ἡμῖν ἐστε ἐν τούτοις; Ἀπολ. Εἰ οὕτως, ναί. Ὁρθ. Ἰδωμεν οὖν καὶ περὶ ψυχῆς. Ἀπολ. Ἰδωμεν. Ὁρθ. Ἐμψυχον ἦν τὸ σῶμα ἢ μ28.1252 ἄψυχον; Ἀπολ. Ἐμψυχον. Ὁρθ. Ψυχὴν ἔχονδηλονότι; Ἀπολ. Οὐ. Ὁρθ. Καὶ πῶς ἔμψυχον τὸ μὴ ἔχον ψυχὴν; Ἀπολ. Θεία ἦν ἐμψυχία ψυχωθέν. Ὁρθ. Σὺ γὰρ ἀθεεὶ ἐψυχώθη; Ἀπολ. Φυσικῶς ἐψυχώθη. Ὁρθ. Ἄνευ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως; Ἀπολ. Ἄλλ' οὐχ οὕτως ὁ κύριος, ἐνταῦθα γὰρ ψυχὴ λογικὴ σῶματι ἠνωμένη προστάγματι θεοῦ ἀνθρώπον ἀποτελεῖ, ἐπὶ δὲ τοῦ Χριστοῦ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ θεὸς λόγος σαρκὶ ἐνωθεὶς ἀνθρώπον ἀπετέλεσε θεόν. Ὁρθ. Τοῦτο οὖν λέγεις θεϊαν ἐμψυχίαν; Ἀπολ. Καὶ πάνυ. Ὁρθ. Ἀντὶ ψυχῆς οὖν ἦν ὁ λόγος; Ἀπολ. Ναί. Ὁρθ. Τίς οὖν ἦν ὁ λέγων· "τὴν ψυχὴν μου οὐδεὶς αἶρει ἀπ' ἐμοῦ· ὅτε θέλω τίθειμι αὐτήν, καὶ ὅτε θέλω λαμβάνω αὐτήν" ἢ σὰρξ ἢ ὁ λόγος; Ἀπολ. Ὁ λόγος. Ὁρθ. Ποίαν ἔλεγε ψυχὴν, ἠνεῖχεν ἢ ἦν οὐκ εἶχεν; Ἀπολ. Τὴν ἀνθρωπίνην ἔλεγε ζωὴν. Ὁρθ. Δυνατὸν γὰρ ἀνθρωπίνην ζωὴν εἶναι μὴ παρούσης ψυχῆς; Ἀπολ. Καὶ πάνυ, ὁ γὰρ θεὸς αὐτὸς ἔπι τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη". Ὁρθ. Ὄφθη δὲ ὁ τῆ φύσει ἀόρατος πῶς; Ἀπολ. Σαρκί. Ὁρθ. Ὡσπερ οὖν σαρκὸς ἐστιτὸ φαίνεσθαι, οὕτω καὶ ψυχῆς τὸ συναναστρέφεσθαι. ἀδύνατον δὲ τὸν τῆ φύσει ἀόρατον ὁραθῆναι μὴ ἐνωθέντα σῶματι τῷ δυναμένῳ ὁραθῆναι, καὶ ἀδύνατον τὸν τῆ φύσει ἀπαθῆ παθεῖν καὶ συναναστραφῆναι ἀνθρώποις μὴ ἐνωθέντα σῶματι ἐμψύχῳ τῷ δυναμένῳ παθεῖν ἐκουσίως καὶ συναναστραφῆναι ἀνθρώποις. σῶμα δὲ ἔμψυχον ψυχὴν ἔχον ἔμψυχόν ἐστιν, κἂν θέλῃς κἂν μὴ θέλῃς. Ἀπολ. Ἀνθρώπος οὖν ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν; Ὁρθ. Μὴ γέ νοίτο. ἀλλὰ θεὸς βουληθεὶς ὀφθῆναι ἠνωσεν ἑαυτῷ σῶμα τὸ δυνάμενον ὀφθῆναι καὶ βουληθεὶς παθεῖν ἠνωσεν ἑαυτῷ σῶμα ἔμψυχον τὸ δυνάμενον παθεῖν ἐκουσίως, οὐ πρότερον ὑπάρξαν καὶ τότε κατ' ἄρε τὴν ἐνωθέν, οὔτε ἐξ ἀνθρώπου ἀπλῶς τῆς Μαρίας, ἀλλὰ πρότερον αὐτῆς ἀγιασθείσης καὶ τότε ἐξ αὐτῆς μετασχόντος τοῦ θεοῦ λόγου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἐνώσαντος ἑαυτῷ κατ' οἰκονομίαν ἔμψυχον σῶμα, ὡς εἶναι ἓνα τὸν αὐτὸν θεὸν καὶ ἀνθρώπον. Ἀπολ. Τὸ ἔμψυχον σῶμα ἀνθρωπὸς ἐστιν; Ὁρθ. Οὐχ ἀπλῶς τὸ ἔμψυχον σῶμα λέγω ἀνθρώπον, ἀλλὰ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἔμψυχον ὃν ἀνθρωπὸς ἐστιν. Ἀπολ. Ἀνθρώπος οὗτος Ἰησοῦς ἐστιν; Ὁρθ. Ἐνωθεὶς λόγῳ. Ἀπολ. Οὐκ ἐστιν οὖν Ἰησοῦς ἀνθρώπος; Ὁρθ. Ἄνευ τοῦ λόγου οὔτε ἀνθρώπον αὐτὸν οἶδα ὑποστάντα, τὴν γὰρ ὑπαρξίν αὐτοῦ ἐν τῆ ἐνώσει τοῦ λόγου γνωρίζω. Ἀπολ. Οὐκοῦν ἀντὶ τοῦ λογικοῦ ἦν ὁ λόγος; Ὁρθ. Οὐ, ἀλλ' ἐν τῷ λογικῷ ἦν ὁ λόγος ἐνώσας αὐτὸς ἑαυτῷ διὰ

τοῦ λογικοῦ τὸ ἐκούσιον πάθος. Ἄπολ. Νοῦν ἀνθρώπου εἶχεν ὁ Χριστός; Ὁρθ. Μὴ λέγε, ὁ Χριστὸς διαιρῶν, νοῦν εἶχεν· τὸ γὰρ συναμ μ28.1253 φότερον, νοῦς καὶ λόγος, λέγεται ὁ Χριστός. οὕτω δὲ νοῦν ἀνθρώπινον λέγω, ἐν ᾧ ἦν ὁ λόγος, ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ λόγου εἶπομεν σῶμα ἀνθρώπινον τῇ φύσει, τῇ δὲ οἰκονομία θεοῦ. οὕτω καὶ ψυχὴν τῇ φύσει ἀνθρώπινην, τῇ δὲ οἰκονομία θεοῦ, καὶ νοῦν ἀνθρώπινον τῇ φύσει, τῇ δὲ οἰκονομία θεοῦ. καὶ ὡσπερ ἡ σὰρξ αὐτοῦ οὐκ εἶδε διαφθορὰν, οὕτως οὐδὲ ὁ νοῦς αὐτοῦ ἐποίησεν ἁμαρτίαν· καὶ ὡσπερ ἀνάγκη τὸ τῇ φύσει ἀνθρώπινον σῶμα, καὶ ἐκ τοῦ Ἀδάμ, ἐκ σαρκὸς καὶ αἵματος ἔχειν τὴν σύστασιν, οὕτως ἀνάγκη τὴν ἀνθρώπινην ψυχὴν λογικὴν εἶναι. καὶ πάλιν λέγω· ὡσπερ τὸ σῶμα φύσει μὲν ἐστὶν ἀνθρώπινον, τῇ δὲ ἐνώσει τῆς οἰκονομίας θεϊκόν, οὕτως καὶ ὁ νοῦς φύσει μὲν ἀνθρώπινος, τῇ δὲ ἐνώσει τῆς οἰκονομίας θεοῦ νοῦς. Ἄπολ. Δύο οὖν τέλεια; Ὁρθ. Δύο οὐσιῶν τελείων ἐνώσεις. Ἄπολ. Δύο τελείων ἐν τέλειον οὐ γίνεται. Ὁρθ. Παρ' ἀνθρώποις ἴσως ἀδύνατον γενέσθαι, παρὰ δὲ θεῶ δυνατόν. Ἄπολ. Πῶς; Ὁρθ. Ὡς τὸ παρθένον γεννηῖσαι, ὡς τὸ θυρῶν κεκλεισμέ νων σῶμα παχυμερές εἰσελθεῖν ἐκ σαρκῶν καὶ ὀστέων συμπαγόν, ὡς τὸ περιπατήσαι ἐπὶ θαλάσσης· ὡς γὰρ ταῦτα δυνατὰ παρὰ θεῶ κάκεινο. Ἄπολ. Ἄνθρωπον οὖν ἐγέννησε Μαρία; Ὁρθ. Ψιλὸν οὐ, ἀλλὰ θεὸν ἐνανθρωπήσαντα· πρῶτον γὰρ μετ' αὐτῆς ὁ κύριος θεϊκῶς καὶ τότε ἐξ αὐτῆς οἰκονομικῶς παιδίον, διὸ καὶ θεοτόκος ἡ Μαρία. Ἄπολ. Ἄνθρωπος οὖν ἐσταυρώθη ὑπὲρ ἡμῶν; Ὁρθ. Ψιλὸς οὐ, ἀλλὰ θεὸς ὢν ὁ τοῦ θεοῦ υἱός, βουληθεὶς σταυρωθῆναι ὑπὲρ ἡμῶν ἤνωσεν ἑαυτῷ σῶμα ἔμψυχον λογικόν τὸ δυνάμενον σταυρωθῆναι μετὰ ἐκουσίου πάθους. Ἄπολ. Διὰ τί λέγεις σταυρωθῆναι μετὰ πάθους; ἄλλο ἐστὶ σταυρὸς καὶ ἄλλο πάθος; Ὁρθ. Ἐκούσιον καὶ πάνυ. Ἄπολ. Πῶς; Ὁρθ. Ὅσῳμα ἄψυχον σταυρωθῆναι μὲν δύναται, παθεῖν δὲ ἐκουσίως οὐ δύναται μὴ ὄν ἔμψυχον λογικόν. καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ ἀσέβημα τῶν λεγόντων ὅτι ψυχὴν οὐκ εἶχεν· τοῦ γὰρ σώματος μὴ δυνάμενου αἰσθηθῆναι ἐκουσίου πάθους ἄνευ ψυχῆς ἀνάγκη τὸν λόγον ἀντὶ ψυχῆς ὄντα παθεῖν ἢ μὴδ' ὅλως εἶναι αἰσθησιν πάθους ἐκουσίου. Ἄπολ. Οὐκ ἔπαθεν οὖν ὁ λόγος; Ὁρθ. Φυσικῶς μὴ γένοιτο. Ἄπολ. Πῶς ἔπαθεν; Ὁρθ. Ἐνώσας ἑαυτῷ σῶμα τὸ δυνάμενον παθεῖν, ὡς εἶναι τὸ πάθος τῆς οἰκονομίας καὶ οὐχὶ τῆς φύσεως τοῦ λόγου· ὡς γὰρ ἐκοπίασεν ἐκ τῆς ὀδοιπορίας οὐ φύσει θεότητος, ἀλλ' ἐνώσεως οἰκονομία, οὕτως ἔπαθεν οὐ φύσει θεότητος, ἀλλ' ἐνώσεως οἰκονομία. εἰ δὲ μή, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἄνευ κόπου καὶ περιπατήσας ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων, πῶς ἂν ἐκοπίασεν, εἰ μὴ ἤνωσεν ἑαυτῷ τὸ δυνάμενον κοπιᾶσαι σῶμα; σῶμα δὲ ἄψυχον οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει καὶ ὡσπερ μ28.1256 αὐτοῦ σῶμά ἐστιν, ὃ ἤνωσεν ἑαυτῷ ἔμψυχον σῶμα, οὐ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ οἰκονομία, οὕτως αὐτοῦ κόπος ὁ κόπος οὐ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ οἰκονομία τῆς ἐνώσεως, καὶ αὐτοῦ πάθος τὸ πάθος οὐ τῇ φύσει, ἀπαθῆς γὰρ φύσει, ἀλλὰ τῇ οἰκονομία τῆς ἐνώσεως. διὰ γὰρ τὸ πάθος καὶ ἡ ἐνώσεις, καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τὸ πάθος. σῶσαι γὰρ θέλων ἔπαθεν, παθεῖν δὲ θέλων ἤνωσεν, ἐνώσας οὐκ ἀφῆκεν· "οὕτω γὰρ ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν", καὶ "ὄψονταί εἰς ὃν ἐξεκέντησαν". Ἄπολ. Ἄλλως γὰρ οὐκ ἠδύνατο σῶσαι; Ὁρθ. Ἄλλ' οὕτως ἠθέλησε σῶσαι διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος. Ἄπολ. Εἰ νοῦν ἀνθρώπου εἶχεν, ἠδύνατο καὶ ἁμαρτῆσαι; Ὁρθ. Εἰ μὴ ἤνωτο τῇ θεότητι ὁ νοῦς, ναί. Ἄπολ. Τρεπτὸς οὖν ἦν ὁ Χριστός; Ὁρθ. Μὴ γένοιτο. Ἄπολ. Εἰ ἠδύνατο ἁμαρτῆσαι, τρεπτὸς ἦν. Ὁρθ. Μνημόνευε τῶν εἰρημένων, εἶπον γὰρ εἰ μὴ ἤνωτο, ναί. Ἰησοῦς δὲ Χριστὸς ἄνευ ἐνώσεως οὐ νοεῖται Χριστὸς Ἰησοῦς, ἀλλὰ θεὸς λόγος, υἱὸς θεοῦ ἐνυπόστατος. εἰ δύνη εὐρεῖν τὸ ἔμψυχον σῶμα ἄνευ ἐνώσεως, ἐννοεῖ τροπήν, εἰ δὲ ἅμα σῶμα, ἅμα θεοῦ λόγου σῶμα καὶ ἅμα ἔμψυχον λογικόν, ἅμα θεοῦ λόγου σῶμα ἔμψυχον λογικόν, τί ζητεῖς τροπήν; Ἄπολ. Εἰ νοῦν ἀνθρώπου εἶχεν, καὶ λήθην καὶ ἄγνοιαν εἶχε καὶ ἁμαρτάνειν ἠδύνατο. Ὁρθ.

Εἰ μὴ ἦνωτο τῇ θεότητι, ναί. καὶ μὴ λέγε νοῦν ἀνθρώπου, οὐ γὰρ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπου εἶχε νοῦν, ἀλλ' εἰ ἄρα εἶπέ, ἀνθρωπίνου νοῦ μετεῖχεν ὁ λόγος ὡς ἀνθρωπίνης σαρκός. Ἀπολ. Πῶς δύναται ἀνθρώπινος νοῦς μὴ τρέπεσθαι; Ὅρθ. Ὡς τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδυθὲν ἀθανασίαν οὐκέτι ἀποθνήσκει, καὶ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδυθὲν ἀφθαρσίαν οὐκέτι φθείρεται, οὕτως καὶ ὁ νοῦς θεωθεὶς ἐνώσει θεοῦ λόγου οὐ τρέπεται. Ἀπολ. Οὐκοῦν καὶ οἱ ἅγιοι ἄτρεπτον εἶχον νοῦν; Ὅρθ. Οὐ. Ἀπολ. Διὰ τί; οὐκ ἦν καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ λόγος; Ὅρθ. Ἀλλ' ἐν τοῖς ἁγίοις οὐ καθ' ἑνωσιν ἦν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ πνεύματος χάριν διαφόρως ἐν αὐτοῖς ἐνεργοῦντος· ἐν ταῦθα δὲ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος· καὶ οἱ μὲν ἅγιοι μέτοχοι τοῦ λόγου ἦσαν, ἐνταῦθα δὲ ὁ λόγος μετέσχε τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀπολ. Εἶπέ αἵματος καὶ σαρκὸς ὡς γέγραπται. Ὅρθ. Ἔθος τῇ γραφῇ τὸν ὄλον ἀνθρωπον σάρκα καὶ αἷμα καλεῖν, ὡς ὅταν λέγῃ· "οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι", καὶ "ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τὸς μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα", καὶ πάλιν· "οὐ μὴ κατα μείνη τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τούτους διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας" καὶ ὅσα τοιαῦτα. Ἀπολ. Τί ἐστίν· οἱ ἅγιοι μετέσχον καὶ ὁ θεὸς λόγος μετέσχε; τίς ἡ διαφορὰ; Ὅρθ. Ὅτι οἱ ἅγιοι πρότερον ὑπῆρξαν καὶ τότε μετέσχον θεοῦ λόγου· ἐνταῦθα δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλὰ ὁ ὢν πρὸ τῶν αἰώνων θεὸς λόγος, βουληθεὶς ἐν μ28.1257 ἀνθρωπήσαι ἠγίασε τὴν παρθένον καὶ ἦνωσεν ἑαυτῷ ἐξ αὐτῆς σῶμα οὐ πρότερον ὑπάρξαν καὶ τότε ἐνώσας, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ὑπάρξει ἐνώσας. Ἀπολ. Δύο οὖν ἡγεμονικὰ ἐν τῷ σώματι ἦσαν, ὁ θεὸς λόγος καὶ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς; Ὅρθ. Οὐ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ λόγος ἡγεμόνευε τοῦ νοῦ. Ἀπολ. Πῶς οἶόν τε μὴ εἶναι δύο; Ὅρθ. Ὡς τὸ λευκὸν τῆς ἐρέας καταχρωσθὲν χρώματι πορφύρας οὐ δίχρωμόν ἐστιν, ἀλλ' ἓν, οὕτως ὁ νοῦς καταλαμπόμενος καὶ ἀποθεωθεὶς ἓν ἐστιν, καὶ οὐκ ἔστι δύο ἡγεμονικὰ. οὐ γὰρ ἄλλο τι βούλεται ὁ νοῦς καὶ ἄλλο τι ὁ λόγος, ἀλλ' ὥσπερ μουσικὸς καὶ τὸ ὄργανον οὐ δύο μουσικοί, οὕτως θεὸς λόγος καὶ νοῦς ἀνθρώπινος οὐ δύο ἡγεμονικὰ. ἀντὶ γὰρ ὄργάνου τῷ νῷ τῷ ἀνθρωπίνῳ κέχρηται ὁ λόγος. Ἀπολ. Ἀλλὰ τὸ ὄργανον τοῦ μουσικοῦ ἄνουν ἐστίν. Ὅρθ. Καὶ ὁ μουσικὸς θνητός; ἐνταῦθα δὲ ὁ λόγος ἀθάνατος ὢν τῷ νῷ κέχρηται ὄργάνῳ, καὶ ὥσπερ ἐν ἡμῖν ὁ νοῦς τῷ σώματι κέχρηται ὄργάνῳ εἰς τὰ διὰ τοῦ σώματος ἐπιτελούμενα, οὕτως ἐκεῖ ὁ λόγος τῷ νῷ κέχρηται ὄργάνῳ εἰς τὰ διὰ τοῦ νοῦ ἐπιτελούμενα. Ἀπολ. Τοῦ σώματος τίς ἡ χρεία; Ὅρθ. Διὰ πολλά· ὅτι ὀφθῆναι ἠθέλησε, καὶ ὅτι τὸ συναμφοτέρον ἦν ἀπολόμενον καὶ διὰ τοῦ ὁμοίου τὸ ὅμοιον σῶσαι σταυρῷ καὶ πάθει ἐκουσίῳ ἠυδόκησεν. καὶ ἐν μὲν τῷ ἐκουσίῳ πάθει τῷ νῷ κέχρηται, ὡς προεῖπον, ὄργάνῳ, ἐν δὲ τοῖς σωματικοῖς τῷ σώματι· καὶ οὕτως ζητήσας καὶ εὐρῶν ἦνωσε καὶ ἔσωσε τὸ ἀπολωλός. Ἀπολ. Ποίοις λέγεις σωματικοῖς; Ὅρθ. Σταυρῷ, ταφῇ, περιπάτῳ, ἀφῆ, βρώσει, πόσει καὶ ὅσα τούτοις ἀκόλουθα. Ἀπολ. Θεὸς ἦν ὁ λόγος ὁ γεννηθεὶς ἐκ Μαρίας; Ὅρθ. Ὁ γεννηθεὶς ἐκ Μαρίας. τὸ ἐκ ταύτης ὄν τῆς οὐσίας οὐκ ἦν θεὸς οὐσιωδῶς, ἀλλ' ἐνώσεως οἰκονομία. Ἀπολ. Καὶ πῶς "εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου" λέγεται; Ὅρθ. Ἐπειδὴ ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ὢν θεὸς λόγος, ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῆς ἔλαβε μορφήν δούλου "καὶ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος" καρπὸς τῆς κοιλίας αὐτῆς εὐρέθη. Ἀπολ. Συνῆπται οὖν ὁ λόγος τῷ γεννηθέντι σώματι ἐξ αὐτῆς ὡς ζῶον; Ὅρθ. Ὡς ζῶον οὐ γέγραπται, ἀλλ' ὡς θεὸς ἐν ναῷ ζῶντι. Ἀπολ. Καὶ ἐν ἐκάστῳ τῶν ἁγίων οὕτως ἐστὶν ὡς ἐν ναῷ ζῶντι; Ὅρθ. Οὐχ οὕτως. ἕκαστος γὰρ τῶν ἁγίων τοσοῦτον ἐγένετο ναός, ὅσον ἐδυνήθη ἐξ ἀρετῆς καὶ ἀσκήσεως κατορθῶσαι, ἐνταῦθα δὲ "πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος κατοικεῖ"· καὶ οἱ μὲν ἅγιοι μορφήν θεοῦ εἰλήφασιν ἐν ἀρετῇ κατορθῶσαν τες, ἐνταῦθα δὲ ὁ λόγος μορφήν δούλου ἔλαβεν. Ἀπολ. Οὗτος ὁ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συνεστὼς ναὸς ἀνθρωπὸς ἐστίν; Ὅρθ. Εἰ χωρὶς τοῦ λόγου νοεῖτο, ναί· εἰ δὲ οὐκ ἔστιν, ὅτε χωρὶς τοῦ λόγου νοεῖται, οὐκ ἔστιν ἀνθρωπος ψιλός, ἀλλὰ θεὸς ἐνώσει τοῦ λόγου. Ἀπολ. Ὁ

γεννηθείς ἐκ Μαρίας ναὸς Ἰησοῦς ἐστίν, δι' οὗ τὰ πάντα. Ὁρθ. Ὁ γεννηθείς ἐκ Μαρίας ναὸς οὐ κενὸς ἐγεννήθη καὶ σεσαρωμένος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ἐνοικοῦντος, διὸ καὶ αὐτὸς ἐστίν Ἰησοῦς, δι' οὗ τὰ πάντα. οὔτε δὲ τὸν ναὸν καλῶ Ἰησοῦν χωρὶς τοῦ λόγου οὔτε τὸν λόγον χωρὶς τοῦ ναοῦ Ἰησοῦν, ἀλλ' ἔκτοτε Ἰησοῦς ὁ λόγος κέκληται, ἔξ οὗ ἰάσατο τὰ συντρίμματα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, τότε δὲ ἰάσατο, ὅτε κατηξίωσε μορφήν δούλου λαβεῖν· οὗτος οὖν ὁ λόγος, ὁ νῦν Ἰησοῦς διὰ τὴν οἰκονομίαν κληθείς, αὐτὸς ἐστίν, δι' οὗ τὰ πάντα. καὶ ὡσπερ τὸν καυτήρα πῦρ καὶ σίδηρον νοῶ, οὕτως Ἰησοῦν θεὸν λόγον ἐνανθρωπήσαντα. Ἀπολ. Ὁ ναὸς, δι' οὗ τὰ πάντα ἢ ὁ ἐν τῷ ναῷ; Ὁρθ. Μὴ διαίρει τὸν ναὸν τοῦ ἐνοικοῦντος. εἰ γὰρ "ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἐν πνευμά ἐστίν", πολλῶ πλέον ὅταν ὁ κύριος λέγεται καὶ πιστεύεται ἠνώσθαι μορφῇ δούλου, εἰς ἐστίν ὁ αὐτὸς θεὸς καὶ ἄνθρωπος. Ἀπολ. Οὐκοῦν οὐκ ἐστίν ἄνθρωπος ὁ γεγεννημένος ἐκ Μαρίας; Ὁρθ. Μόνον ἄνθρωπος οὐ. Ἀπολ. Ἀλλὰ καὶ τί; Ὁρθ. Καὶ θεός· ὡς γὰρ οὐκ ἐστὶ μόνον σὰρξ Ἰσαὰκ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Ἀβραάμ οὐδὲ ἄλλος τις τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου γεγέννηται ἕκαστος ἡμῶν οὐ γεννωμένης ψυχῆς λογικῆς ἐκ ψυχῆς λογικῆς, καίτοιγε τοῦ ἀνθρώπου ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος συγκειμένου· οὕτω θεὸν λέγω τὸν ἐκ Μαρίας γεγεννημένον, ψυχῇ καὶ σώματι ἐνωθέντα. καθάπερ γὰρ ἐνωθεῖσα ψυχὴ σώματι γεννᾶται ἄνθρωπος διὰ γυναικός, οὕτως ἐνωθεὶς θεὸς λόγος ψυχῇ καὶ σώματι ἐγεννήθη θεὸς καὶ ἄνθρωπος διὰ γυναικός. Ἀπολ. Καίτοιγε "ἐκ γυναικός" γέγραπται. Ὁρθ. Ἐκ γυναικός κατὰ σάρκα, διὰ τῆς γυναικός κατὰ πνεῦμα. Ἀπολ. Ὁ ἴδιος υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὃν παρέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν, τίς ἐστίν, ὁ λόγος ἢ ὁ ἄνθρωπος; Ὁρθ. Ὁ ἴδιος υἱὸς τοῦ θεοῦ αὐτὸς ἐστίν ὁ ταπεινῶσας ἑαυτὸν μορφήν δούλου λαβὼν καὶ ἐν αὐτῇ τῇ δουλικῇ μορφῇ παραδοθείς. Ἀπολ. Οὐχ ὁ γεννηθείς οὖν ἐκ Μαρίας Ἰησοῦς, ἀλλ' ὁ γεννηθείς δι' αὐτῆς λόγος αὐτὸς ἑαυτὸν ἐταπείνωσε μέχρι θανάτου. Ὁρθ. Μὴ διαίρει τὴν ἅπαξ ἐνωθεῖσαν ἔνωσιν. εἶπον γὰρ ὅτι αὐτὸς ἐστίν ὁ ἴδιος υἱὸς ὁ καὶ ἐξ αὐτῆς κατὰ σάρκα καὶ δι' αὐτῆς κατὰ πνεῦμα. Ἀπολ. Ὁ δι' αὐτῆς οὖν λόγος ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν μέχρι θανάτου; Ὁρθ. Ὁ δι' αὐτῆς θεὸς λόγος οὐ δυνάμενος τῇ φύσει τῆς θεότητος ταπεινωθῆναι μέχρι θανάτου ἔλαβεν ἑαυτῷ ἐξ αὐτῆς ἔμψυχον σῶμα τὸ δυνάμενον ταπεινωθῆναι μέχρι θανάτου, ὃ ἐστὶ μορφή δούλου. Ἀπολ. Θεὸς οὖν ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν; Ὁρθ. Θεὸς ἐνώσας ἑαυτῷ σῶμα ἔμψυχον τὸ δυνάμενον ἀπο μ28.1261 θανεῖν· οὐ γὰρ φύσει θεότητος ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν, ἀλλ' ἐνώσεως οἰκονομία. Ἀπολ. Εἰ ψυχὴν λογικὴν εἶχε τὸ σῶμα, οὐχ ὁ θεός, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἀπέθανεν. Ὁρθ. Ὁ ἀπὸ τοῦ σώματος χωρισμὸς τῆς ψυχῆς θάνατος λέγεται ἢ οὐ; Ἀπολ. Ναί. Ὁρθ. Ὡσπερ οὐνοῦκ ἂν ἠδύνατο λεχθῆναι ὁ θεὸς ἐν μνήματι καὶ ἐν ταφῇ γενέσθαι, εἰ μὴ εἶχε τὸ τιθέμενον σῶμα, οὕτως οὐκ ἂν ἐλέχθη κεχωρίσθαι τοῦ σώματος, πανταχοῦ ὦν καὶ τὰ πάντα περιέχων, εἰ μὴ εἶχε τὴν χωριζομένην ψυχὴν, μεθ' ἧς καὶ τοῖς ἐν ἄδου εὐηγγελίσαστο· διὰ γὰρ αὐτὴν καὶ ἀναχωρεῖν τοῦ σώματος λέγεται καὶ ἐν ἄδου γε γενῆσθαι. καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ τὸν θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν τεθῆναι ἐν μνήματι διὰ τὸ σῶμα καὶ ἐν ἄδου γενέσθαι διὰ τὴν ψυχὴν. Ἀπολ. Ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι ὁ θεὸς λόγος τῇ ἑαυτοῦ παρουσίᾳ ἔμψυχοι τὸ σῶμα καὶ χρεῖαν οὐκ εἶχε ψυχῆς. Ὁρθ. Ὡς εἰς τὸ κρατηθῆναι καὶ σταυρωθῆναι καὶ ταφῆναι χρεῖαν εἶχε σώματος, ἵνα μὴ δοκῆσει ὁ σταυρὸς γέννηται, ἀλλ' ἀληθεία, οὕτω καὶ εἰς τὸ ἀποθανεῖν καὶ ἐν ἄδου γενέσθαι χρεῖαν εἶχε ψυχῆς. περὶ τίνος γὰρ εἴρηται ὅτι "ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀγωνιᾶν ἕως θανάτου"; περὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀναισθήτου ἢ τοῦ θεοῦ λόγου; Ἀπολ. Καὶ ἡμεῖς λέγομεν, ὅτι αἴσθησιν εἶχε τὸ σῶμα, ἐν ᾧ καὶ ἦσθετο τοῦ πάθους. Ὁρθ. Σῶμα αἴσθησιν ἔχον ἔμψυχόν ἐστίν, τὸ γὰρ ἄψυχον καὶ ἀναίσθητόν ἐστίν, ὥστε ὁ ταπεινῶσας ἑαυτὸν μέχρι θανάτου καὶ ἀποθανὼν θεὸς ἐστίν οὐ φύσει θεότητος ἀποθνήσκων, ἀλλ' ἐνώσεως οἰκονομία. τῆς γὰρ

ἀνθρωπότητος τὰ πάθη ἑαυτοῦ πάθη ἐλογίζετο, καὶ ὡς περ ἀδύνατον ἦν
 προσηλωθῆναι σταυρῶ καὶ ταφῆναι σινδόνι καὶ τεθῆναι ἐν μνήματι ἄνευ σώματος,
 οὕτως ἀδύνατον ἦν αὐτὸν ἀγωνιάσαι ἄνευ ψυχῆς λογικῆς· ἄλογος γὰρ ψυχὴ οὐκ
 ἀγωνιᾷ προγινῶ σκουσα θάνατον, ἀλλ' ὡς βούς ἐπὶ σφαγῆν ἄγεται ἢ καὶ ὡς ἕτερον
 τι τῶν ἀλόγων. Ἀπολ. Οὐκοῦν οὐκ ἐγένετο ἄνθρωπος ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐν
 ἀνθρώπῳ; ἀδύνατον δὲ τὸν ἐν ἀνθρώπῳ γενόμενον, τοῦτον εἶναι ἄνθρωπον. Ὁρθ.
 Λέγεις γεγονέναι τὸν λόγον σὰρκα ἢ οὐ; Ἀπολ. "Ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο" γέγραπται.
 Ὁρθ. Τραπὲς εἰς σὰρκα ἢ ἐν σαρκὶ γενόμενος; Ἀπολ. Ἐν σαρκὶ γενόμενος. Ὁρθ. Εἰ
 ἀδύνατον ἦν αὐτὸν ἄνθρωπον γενέσθαι γενόμενον ἐν ἀνθρώπῳ, καὶ ἀδύνατον ἦν
 αὐτὸν σὰρκα γενέσθαι γενόμενον ἐν σαρκί. εἰ δὲ ἐν σαρκὶ γενόμενος σὰρξ λέγεται
 γεγενῆσθαι, οὐ τραπὲς εἰς σὰρκα, καὶ ἐν ἀνθρώπῳ γενόμενος ἄνθρωπος λέγεται
 γεγενησθαι, οὐ τραπὲς εἰς ἄνθρωπον. Ἀπολ. Τίς ἦν ὁ λέγων· "θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί
 με ἐγκατέλιπες;" ὁ θεὸς λόγος ἢ ὁ ἄνθρωπος; Ὁρθ. Ὡς τὴν ταφὴν τοῦ σώματος καὶ τὰ
 ἐνδύματα αὐτοῦ λέγω τοῦ λόγου οὐ φύσει θεότητος, ἀλλ' ἐνώσεως οἰκονομία, οὕτω
 καὶ τὰς φωνὰς τὰς ψυχικὰς καὶ τὰ πάθη τὰ ψυχικὰ ἀγωνιᾶν, καὶ ὅσα λέγεται περὶ
 αὐτοῦ μ28.1264 ἐν εὐαγγελίοις τοῦ θεοῦ λόγου λέγω οὐ φύσει θεότητος, ἀλλ'
 ἐνώσεως οἰκονομία, καὶ γὰρ αὐτὸ τὸ σῶμα αὐτοῦ οὐ φύσει θεότητος ἦν αὐτοῦ σῶμα,
 ἀλλ' ἐνώσεως οἰκονομία. ὡς περ οὖν τὸ σῶμα ἰδιοποιεῖται λέγων· "ἐὰν μὴ φάγητέ
 μου τὸ σῶμα", οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ἰδιοποιεῖται λέγων· "τὴν ψυχὴν μου οὐδεὶς αἶρει
 ἀπ' ἐμοῦ", οὕτω καὶ τὰ πάθη τοῦ συναμφοτέρου οἰκιοῦται· ὡς γὰρ αὐτοῦ σῶμα
 οἰκονομικῶς, οὕτως αὐτοῦ ταφὴ ἢ ταφὴ τοῦ σώματος, καὶ ὡς αὐτοῦ ψυχὴ
 οἰκονομικῶς, οὕτως αὐτοῦ φωνὴ ἢ φωνὴ τῆς ψυχῆς, ἵνα ἢ καὶ ἡ ταφὴ τοῦ σώματος
 αὐτοῦ τοῦ λόγου οἰκονομικῶς, καὶ ἡ φωνὴ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τοῦ λόγου φωνὴ
 οἰκονομικῶς· αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ λόγος φωνῶν τὰ τῆς ψυχῆς ἴδια. Ἀπολ. Ἡμεῖς λέγομεν
 ὅτι ὁ φιλόσοφος τοῦ θεοῦ λόγος ἄνθρωπος γενέσθαι κατηξίωσε σὰρκα λαβὼν ἐκ
 τῆς ἀγίας παρθένου Μαρίας καὶ ἦν θεὸς σαρκωθεὶς ὡς ἄνθρωπος εὐρεθεὶς. Ὁρθ. Μὴ
 λέγε ὁ φιλόσοφος τοῦ θεοῦ λόγος, ἀλλὰ μάλλον εἶπε ὁ φιλόσοφος· εἰ γὰρ οὐ
 κατηξίωσεν ἐνωθῆναι ἀνθρώπῳ, πῶς φιλόσοφος; Ἀπολ. Φιλῶν τὸν ἄνθρωπον τῆ
 ἀνθρωπίνῃ σαρκὶ ἦνωτο, ἵνα ἢ ὁ αὐτὸς θεὸς καὶ ἄνθρωπος. Ὁρθ. Οὐκ ἔτι οὐδὲ
 ἀνθρωπίνῃ σὰρξ ἐστὶν ἢ μὴ οὕσα ἔμψυχος λογικὴ· πῶς γὰρ ἢ μὴ ψυχωθεῖσα ψυχῇ
 λογικῇ σὰρξ ἀνθρωπίνῃ δύναται εἶναι; ἢ γὰρ σὰρξ σὰρξ ἐστὶν, καὶ ἡ ψυχὴ ψυχὴ
 ἐστὶν. τότε δὲ ἄνθρωπος λέγεται, ὅτε ἢ λογικὴ ψυχὴ σωματοῦται καὶ τὸ σῶμα
 ψυχοῦται, οὐκ ἄρα ἀνθρωπίνῃ σὰρξ ἢ μὴ κοινωνήσασα ψυχῇ λογικῇ. Ἀπολ. Τῶν
 γιγνῶντων σωμάτων ὅταν τι προσλάβῃ ψυχὴν λογικὴν, ἄνθρωπος γίνεται, ἐὰν δὲ
 ἄλογον ψυχὴν προσλάβῃ, ζῶν ἕτερον παρὰ τὸν ἄνθρωπον γίνεται. ἐκ δὲ ταύτης τῆς
 ὕλης ὁ κύριος ἑαυτῷ διαπλασάμενος σῶμα καὶ τοῦτο ζῶσας τῇ ἰδίᾳ οὐσίᾳ, ὅπερ
 πέφυκε μὲν ψυχὴν ἔχον κοινὸν ἀποτελεῖν ζῶν, τούτῳ δὲ καὶ τὰς ἰδίας ἐνεργείας
 μεταδεδοκῶς ἐποίει ζῶν θεόν, θεὸν μὲν κατὰ τὸ εἶδος, ἄνθρωπον δὲ κατὰ τὴν
 ὕλην. Ὁρθ. Τὸ κατὰ τὸ εἶδος μ28.1264 οὐ νοῶ, θέλεις εἰπεῖν κατὰ θεότητα; Ἀπολ.
 Σῶμα μεμορφώμενον, ταῖς θεϊκαῖς καταλαμπόμενον ἐνεργείαις. Ὁρθ. Τὰς θεϊκὰς οὖν
 ἐνεργείας εἶδος λέγεις; Ἀπολ. Ναί. Ὁρθ. Εἰ ὅταν τι τῶν γιγνῶντων σωμάτων προσλάβῃ
 ψυχὴν λογικὴν, ἄνθρωπος γίνεται, τότε καὶ ἀνθρώπινον σῶμα ἀκούει καὶ γίνεται·
 μὴ προσλαβὼν ψυχὴν λογικὴν οὐδὲ ἀνθρώπινόν ἐστι σῶμα, τὸ δὲ μὴ ὄν ἀνθρώπινον
 σῶμα, πῶς ἄνθρωπος λέγεις κατὰ τὴν ὕλην, τῆς ὕλης τότε ἀνθρωπίνης οὐσης, ὅτε
 ψυχῆς λογικῆς προσλαμβάνει; ἐγὼ δὲ καὶ ἀνέγνω τὸ διδασκάλου ὑμῶν
 Ἀπολιναρίου ὁμολογίαν, ἐν ἣ ὁμοούσιον λέγει τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν τῆς Μαρίας,
 Μαρία δὲ ἡμῖν. Ἡμῖν ἄρα ὁμοούσιον τὸ κυριακὸν σῶμα, ἐπειδὴ καὶ ἀνθρώπινον.
 Ἀπολ. Πῶς λέγεις κυριακὸν σῶμα, ὅποτε ἀνθρώπου κατασκευάζεις; Ὁρθ. Ἐγὼ καὶ

σῶμα κυμα28.1265 ριακὸν λέγω καὶ ψυχὴν κυριακὴν καὶ αἷμα κυριακὸν καὶ ταφὴν κυριακὴν καὶ ἄνθρωπον καθόλου κυριακὸν ἐνώσει τοῦ θεοῦ λόγου, οὕτως ὡς εἶναι ἓνα κύριον τὸν αὐτὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον· καί ποτε αὐτὸν ὅλον θεὸν καὶ κύριον ἀκούειν, καί ποτε αὐτὸν ὅλον ἄνθρωπον. αὐτὸς γὰρ λέγει περὶ ἑαυτοῦ· "τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι ἄνθρωπον, ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα;" καὶ Παῦλος· "ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας", καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ψηλαφήσας ὁ Θωμᾶς λέγει· "ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου", καὶ ὁμοίως ὁ Παῦλος λέγει· "ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας". θεὸς οὖν καὶ ἄνθρωπος ὅλος διὰ τὴν ἐξ εὐδοκίας ἔνωσιν. εἰ γὰρ "ὁ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἐν πνευμά ἐστιν", πολλῶ πλεῖον ὅταν ὁ κύριος λέγηται καὶ πιστεύηται ἄνθρωπος γεγενῆσθαι οὐκ ἀπολέσας τὸ εἶναι θεός, ἔστι θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός· θεὸς μὲν διὰ τὴν φύσιν, ἄνθρωπος δὲ διὰ τὴν ἐξ εὐδοκίας μετοχὴν τῆς ἀνθρωπότητος.